

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

10^E JAARGANG

WOENSDAG 25 NOVEMBER 1925

No. 517

INHOUD.

DE INDISCHE FINANCIËN I door C. van den Bussche ..	Biz.	1034
De Soviets en het Recht door Prof. Mr. A. S. Oppenheim		1036
Een uitspraak van het Hoogerechtshof betreffende transacties van Javasuiker door Th. G. H. Stibbe ..		1038
Het Jaarverslag der Verzekeeringskamer II (Slot) door Prof. Dr. A. O. Holwerda ..		1040
De toepassing der Kunstzijde in de Textiel-Industrie II (Slot) door D. G. Zwartz ..		1042
De Rijksmiddelen ..		1044
MAANDLIJFERS:		
Postchèque en Girodienst ..		1045
Rijkspostspaarbank ..		1045
Overzicht der Rijksmiddelen ..		1046
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN ..		1046—1052
Geldkoersen.	Bankstaten.	Goederenhandel.
Wisselkoersen.	Effectenbeurzen.	Verkeerswezen.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Wd. Algemeen Secretaris: Mr. Q. J. Terpstra.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

COMMISSIE VAN ADVIES.

J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.
 Gedelegeerde leden: Prof. Mr. D. van Blom;
 Prof. Mr. H. R. Ribbius.

Redacteur-Secretaris: D. J. Wansink.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
 Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.

24 NOVEMBER 1925.

De meerdere geldruimte van de voorafgaande berichtsweek was deze week weder geheel verdwenen. Reeds Dinsdag werd weder 3% pCt. toegestaan voor particulier disconto en hoewel daarna de geldmarkt weder wat gemakkelijker werd, bleven de disconto koersen stijf, vooral voor wissels, welke over de jaarswisseling heen loopen. Ook prolongatiegeld was duurder; geopend op 3 pCt., werd aan het einde der week 3½ pCt. genoteerd, terwijl gisteren de koers nog verder opliep tot 4 pCt. Alleen callgeld was zeer sterk en van alle zijde aangeboden, zonder eenige vraag er tegenover.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank ver- toont de post binnenlandsche wissels wederom een vermindering, ditmaal ten bedrage van f 3,8 miljoen.

Evenals verleden week is ook thans geen schatkist- papier rechtstreeks bij de Bank ondergebracht. De beleeningen liepen van f 134,2 miljoen tot f 129 miljoen terug.

Als gevolg van het in omloop brengen van gouden tienguldenstukken, waarmede de Bank, zooals bekend, in de afgelopen week een aanvang heeft gemaakt, is de voorraad gouden munt met een kleine f 2,7 miljoen geslonken. Daarentegen geeft de voorraad gouden muntmateriaal opnieuw een vermeerdering te zien, ditmaal van f 7,1 miljoen. De zilvervoorraad steeg met een goede f 200.000. De post papier op het buitenland vermeerderde met een kleine f 200.000, terwijl de diverse rekeningen onder het actief zich f 300.000 lager stelden dan verleden week.

De biljettencirculatie daalde met f 18,1 miljoen. Het tegoed van het Rijk en de saldi van anderen vermeerderden resp. met f 6,1 miljoen en f 7,4 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo steeg met f 5,6 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt nagenoeg 52.

* *

De wisselmarkt had deze week weder een zeer kalm verloop; de omzetten waren goed, eerder zelfs groot te noemen, tegen bijna onveranderlijke koersen. Dollars noteerden aanvankelijk 2,48½, in het laatst der week 2,48½; en Ponden bleven vrijwel de geheele week op 12,04½. De stemming was eerder iets vaster dan de vorige week en alleen een daling van den goudprijis met ½ penny deed in het midden der week nog weder eenig goud toevloeien. Ook de overige wisselkoersen bleven vrijwel onveranderd, met uitzondering van Fransche francs, die het koersavance van de vorige week weder geheel moesten prijsgeven. Geopend op 10, werd Zaterdag voor 9,70 afgedaan.

LONDEN, 23 NOVEMBER 1925.

Over het geheel genomen was de toestand in de afgelopen berichtsperiode beslist gemakkelijker en ruimer, zoodat geld „over the night” op verschillende dagen weer à 3 pCt. verkrijgbaar was.

Disconto bleef echter vast en sloot zelfs hooger op 3½ pCt. De discontomarkt volgt met spanning de geld- en discontopositie in New York, daar men voelt, dat het van eene eventueele verhooging van het discontoniveau in New York afhangt, of de „bankrate” alhier dit jaar nog verhoogd zal moeten worden.

De dollar werd hier eerder iets duurder op 4,84½; Amsterdam onveranderd op 12,04½.

DE INDISCHE FINANCIËN.

I.

De voorloopige vaststelling van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het jaar 1926 biedt eene goede gelegenheid te trachten, opnieuw een samenvattend oordeel omtrent den actueelen financieelen toestand van deze gewesten te vormen. Daartoe bestaat wel aanleiding, omdat zeer korten tijd geleden die toestand door vele deskundigen met bezorgdheid werd gadeslagen, veler pennen in beweging bracht en tot een krachtig ingrijpen van de Overheid heeft genoopt, terwijl thans zoo geheel andere geluiden den boventoon vormen.

Wanneer men de sombere uitspraken, welke gezaghebbende bladen omstreeks 1922 en 1923 publiceerden, legt naast tal van redevoeringen, welke dezen zomer in den Indischen Volksraad bij de algemeene beschouwingen over den financieelen toestand werden gevoerd, blijft — ook indien beide groepen van oordeelvellingen belangrijk worden verzacht — nog een zoo diepe kloof bestaan tusschen het oordeel van toen en dat van thans, dat de vraag zich opdringt, of in het kort tijdsbestek tusschen die jaren de financieele toestand van Indië inderdaad zoo geheel anders is geworden.

De verbetering van den toestand der Indische geldmiddelen in de laatste jaren is inderdaad zeer belangrijk en blijkt duidelijk bij eene vergelijking tusschen de Landsschuld aan het einde der jaren 1921 en 1925 alsmede tusschen de ontwerp-begrootingen, welke voor de jaren 1922 en 1926 werden opgesteld.

Op ultimo 1921 bedroeg de geconsolideerde schuld van Nederlandsch-Indië f 530 miljoen en de vlottende schuld f 597 miljoen, terwijl op ultimo 1925 de geconsolideerde schuld f 1.105 miljoen zal bedragen en de vlottende schuld volgens voorzichtige raming de f 100 miljoen niet zal te boven gaan. In de vier jaren, welke tusschen de genoemde data liggen zal derhalve de totaal-schuld met niet meer dan f 80 miljoen zijn toegenomen, niettegenstaande in dat tijdvak een bedrag van rond f 235 miljoen in werken van den buitengewonen dienst zal zijn belegd, zoodat een feitelijke schuldvermindering van f 150 miljoen haar beslag heeft gekregen. Voor de financiering van het Land is daarbij van zeer groot belang, dat de buitensporige vlottende schuld van 1921, welke positieve gevaren voor de waardevermindering van den gulden insloot en in hooge mate afbreuk moest doen aan de bewegingsvrijheid der Regeering, geconsolideerd kon worden en thans tot een aannemelijk bedrag is teruggebracht.

De ontwerp-begrooting voor 1922 toonde, toen zij aan de Staten-Generaal werd voorgelegd, een tekort van f 190.2 miljoen, waarvan f 119.3 miljoen ten laste van den buitengewonen dienst en f 9.8 ten laste van dien der vlootuitbreiding kwamen, zoodat de gewone dienst een tekort van f 61.1 miljoen uitwees. Dit tekort was te bedenkelijker, omdat verschillende belangrijke Landsmiddelen geraamd waren op bedragen welke — op het oogenblik dat de begrooting in werking trad — niet meer als volkomen veilig konden worden beschouwd en vooral moest het ongerustheid wekken, omdat de cijfers der zuivere gewone Landsuitgaven, welke in evenbedoelde ontwerp-begrooting waren vermeld, sedert 1916 een voortdurende stijging toonden:

1916.... f 220 miljoen	1920.... f 454 miljoen
1917.... „ 241 „	1921.... „ 458 „
1918.... „ 275 „	1922.... „ 513 „
1919.... „ 359 „	

zoodat alle reden bestond voor de vrees, dat de ontvangsten en de uitgaven van den gewonen dienst steeds verder van elkaar zouden geraken.

Het Ministerieel ontwerp der begrooting voor 1926 toont, daar tegenover slechts een tekort van f 52.2 miljoen, waarvan f 45.9 miljoen voor rekening van den buitengewonen dienst en f 7.1 miljoen ten laste

der vlootuitbreiding komen, zoodat de gewone dienst nog een overschot van f 0.8 miljoen laat. De in dit ontwerp opgenomen raming der middelen is in het algemeen zeer veilig en verschillende posten daarvan zouden, volgens de vooruitzichten van het oogenblik voor verhooging vatbaar zijn. Ook blijkt uit de voorloopige uitkomsten voor 1923 en 1924 en de ramingen voor 1925 en 1926, dat van eene verontrustende toename der zuivere gewone Landsuitgaven geen sprake meer is:

1923.... f 429 miljoen	1925.... f 408 miljoen
1924.... „ 397 „	1926.... „ 418 „

De hier gereleveerde feiten stellen buiten twijfel, dat een zeer groote verbetering van den financieelen toestand is ingetreden.

Aan de vraag, of de thans bestaande toestand in absoluten zin als gunstig of als onbevredigend moet worden beschouwd, moge eene korte uiteenzetting vooraf gaan van de omstandigheden, welke die verbetering mogelijk maakten en van de maatregelen, waaraan het te danken is, dat zij intrad.

Natuurlijk heeft het algemeen verloop van de economische depressie, welke in het tweede semester van 1920 na een betrekkelijk korte periode van ongeken- den voorspoed in Indië intrad, het beeld van de Landsfinanciën in belangrijke mate beïnvloed, doch alvorens mader in te gaan op den invloed van de conjunctuur op enkele elementen van het budget, moge aan de gevoerde financieele politiek aandacht worden geschonken.

Vooropgesteld wordt daarbij, dat bij eene normale ontwikkeling der volkshuishouding het Indisch budget van jaar tot jaar hoogere eindcijfers moet toonen: de zeer onvolledige en veelal extensieve exploitatie van de hulpbronnen van het Land en de geringe ontwikkeling zijner bevolking brengen mede, dat zool- vel voor de productie als voor de consumptie een groote uitbreiding mogelijk is. Zowel het toenemen der productie als het ontstaan en de groei van behoeften op materieel en cultureel gebied dwingen tot verbredening en verdieping van de Overheidsstaak, zoodat de ontwikkeling van het Land in het algemeen met een stijgend Landsbudget moet samen gaan. Dit is op zichzelf niets bijzonders, doch er dient op gewezen, dat zoolvel de kosten van elk onderdeel van Overheidszorg als de bijdragen aan de Landsmidde- len, per hoofd der bevolking, nog zoo gering zijn, dat de jaarlijksche groei van het budget, welke uit de ontwikkeling van Indië voortvloeit, in verhouding tot elk vorig jaar telkens zeer groot moet schijnen, ook indien de toeneming der overheidsbemoeiing geenszins te omvangrijk voor de omstandigheden is.

De aanwezige tendens tot snelle uitzetting van het budget betreft zoolvel de zijde der uitgaven als die der ontvangsten en vormde op zichzelf bij de pogingen tot herstel van het begrootingsevenwicht een gunstigen factor. Eenerzijds bleek het mogelijk, door uitbreiding van het belastingstelsel, verzwaring van de bestaande belastingen en meer intensieve heffing daarvan de ontvangsten te verruimen, terwijl anderzijds gelegenheid bestond, de expansie der uitgaven gedurende een aantal opeenvolgende jaren tegen te houden.

De opbrengst der belastingen beliep in de jaren na 1918:

1919.... f 169.8 miljoen	1923.... f 295.7 miljoen
1920.... „ 198.8 „	1924.... „ 311.6 „
1921.... „ 327.8 „	1925.... „ 265.8 „
1922.... „ 396.0 „	1926.... „ 274.1 „

Het is aan de hand der beschikbare gegevens niet gemakkelijk, zich een duidelijk beeld van de beteeken- nis dezer verhoogde belastingopbrengst te vormen. Ook in Indië heeft het economisch leven enkele schommelingen getoond en ook daar hebben sterke — nauw met de eischen van de oorlogs- en naoorlogsjaren verband houdende — tijdelijke heffingen gewerkt, terwijl de hervorming van het belastingstel- sel achterstanden medebracht, wier ontstaan en ge-

leidelijke oplossing de belastingopbrengsten der volgende jaren in zeer uiteenlopende richting beïnvloedden.

Na uitschakeling van de oorlogswinstbelasting levert echter het jaar 1919 een gegeven, dat niet ongeacht is om met de raming voor 1926, waarop de zooveen genoemde storende factoren geen belangrijke invloed meer uitoefenen, te worden vergeleken. Alsdan blijkt, dat tegenover een belastingopbrengst van f 144.7 miljoen voor 1919 een geraamde opbrengst van f 274.1 miljoen voor 1926 kan worden gesteld, zoodat na zeven jaren de totaal-opbrengst der belastingen met ongeveer 90 pCt. is toegenomen. Het is niet wel mogelijk vast te stellen, welk gedeelte van deze toename als gevolg van de economische ontwikkeling in de jaren na 1919 mag worden beschouwd, doch het is aan geen twijfel onderhevig, dat het belangrijkste gedeelte daarvan uitvloeisel van belastingverzwaring is.

Deze verruiming der middelen was voor het grootste gedeelte in de jaren 1919 tot 1921 voorbereid; in de daarop volgende jaren heeft de Indische Regeering Hare opmerksaamheid in de voornaamste plaats aan de uitgavenzijde der begroeting geschonken en eene belangrijke verlaging der zuivere gewone landsuitgaven tot stand gebracht:

Jaar	Gewone Landsuitgaven	Daar tegenoverstaande ontvangsten	Zuivere gewone Landsuitgaven
	Millioenen gulden		
1921	610	74	536
1922	566	70	496
1923	492	63	429
1924	468	70	398
1925	485	77	408
1926.	498	80	418

Voor een klein gedeelte werd dit bereikt door overvoering van tegenover de uitgaven gestelde ontvangsten, o.m. doordien zooveel mogelijk overgegaan werd tot verhooging van vergoedingen, waar het Land voor bepaalde diensten aanspraak kan doen gelden, doch de daling der zuivere gewone uitgaven is, zooals bovenstaand staatje aantoon, hoofdzakelijk het gevolg van vermindering der uitgaven. De uit deze cijfers sprekende bezuiniging kan slechts op haar juiste waarde worden geschat, indien er rekening mede wordt gehouden, dat verschillende soorten van uitgaven niet voor vermindering vatbaar zijn, doch integendeel van jaar tot jaar hogere bedragen vorderen, zoodat voor het bereiken van de sedert 1921 verkregen vermindering der zuivere gewone Landsuitgaven met f 118 miljoen, heel wat meer dan dit bedrag moest worden uitgespaard. Indien de belangrijkste der evenbedoelde uitgaven buiten beschouwing worden gelaten, nl. die voor rente en aflossing van schuld en voor pensioenen, bedragen de overige zuivere gewone uitgaven voor 1919 f 433.4 miljoen, voor 1924 f 274.5 miljoen en voor 1926 f 284.3 miljoen, waaruit volgt, dat voor de jaren 1921 tot en met 1924 op deze uitgaven een besparing van rond 35 pCt. is verkregen, terwijl in 1926 de uitgaven 4 pCt. meer zullen bedragen dan in 1924.

Gaat men na, hoe deze zeer belangrijke vermindering der landsuitgaven is bereikt, dan blijkt dat daarbij eene verlaging van de personeele uitgaven een belangrijke rol heeft gespeeld. In de jaren 1920 en volgende werd toch boven de bezoldiging aan alle Landsdienaren een duurtetoelag uitbetaald, waarmede in 1921 een bedrag van rond f 80 miljoen gemoeid is geweest. Deze toelag is geleidelijk verminderd geworden en ten slotte — tot een totaal van omstreeks f 18 miljoen — in eene algemeene herziening der salarissen, welke in den aanvang van 1925 haar beslag heeft gekregen, opgegaan. Doordien een gedeelte van den duurtetoelag ten goede kwam aan personeel bij de monopolies, de produceerende diensten en de bedrijven is de vermindering der personeelsuitgaven met rond f 62 miljoen niet geheel als

bezuiniging op den gewonen dienst te beschouwen, doch het is aannemelijk, dat van de vermindering der zuivere gewone uitgaven omstreeks f 45 miljoen uit de intrekking van den duurtetoelag voortvloeit.

Ook heeft een belangrijke vermindering van de sterkte van het Landspersoneel haar beslag gekregen. Van groot belang is daarbij eene beperking van de legersterkte geweest. Aan dezen factor, samengaande met eene tot het uiterste doorgevoerde versoering van het leger en de reeds genoemde afschaffing van den duurtetoelag, is het te danken, dat de gewone uitgaven op het hoofd Oorlog van f 102.1 miljoen in 1921 tot f 62 miljoen in 1926 zijn gedaald.

Het burgerlijk personeel werd evenzeer aanzienlijk ingekrompen, zooals de volgende cijfers, ontleend aan het „Statistisch jaaroverzicht voor Nederlandsch-Indië 1922/23” toonen:

	1914	1919	1923	1924
Hoogere ambtenaren ..	2259	2970	3689	3407
Ambtenaren in middelbare betrekkingen ..	9033	13147	17210	16948
Lager personeel	44739	59370	79696	74340

Deze personeelsinkrimping heeft bij alle groepen van uitgaven haren invloed doen gelden, doch zeer in het bijzonder was dat het geval bij de politionele uitgaven, welke van f 22.0 miljoen in 1921 tot f 16.7 miljoen in 1926 daalden, alsook bij de uitgaven voor de bedrijven.

Voor een belangrijk gedeelte is de vermindering der gewone uitgaven voorts gevonden bij den dienst der burgerlijke openbare werken, waarvoor in 1926 ongeveer half zooveel wordt bestemd als in 1921 werd uitgegeven. Wel is deze bezuiniging grootendeels als een uitstel van den bouw van noodige werken voor den openbaren dienst, als scholen, kantoren, gevangenissen, woningen enz. en van den aanleg van wegen en bruggen, te beschouwen, doch voor een niet gering gedeelte is zij het gevolg van het streven, de oprichting van bouwwerken tot het allernoodzakelijkste te beperken en aan deze werken lagere eischen te stellen, dan te voren wel het geval was.

Een ander gebied, waarbij de doorgevoerde bezuiniging onmiddellijk uit de specificaties van de ontwerp-begroeting blijkt, is dat van het plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur. Door beperking van de bijdragen uit de algemeene middelen aan de zgn. locale ressorten, de gewesten en gemeenten, is de Landsbegroeting sedert 1922 rond f 9 miljoen verbeterd en werden deze ressorten gedwongen hunne uitgaven naar mogelijkheid te beperken en in meerdere mate daarvoor in eigen kring dekking te zoeken.

Het is niet mogelijk en ook niet noodig, na te gaan welken invloed de bezuiniging op de vele nog niet besproken onderdeelen van het arbeidsveld der Overheid heeft gehad, doch het is voldoende vast te stellen, dat de strenge beperking der credieten voor elken dienst en voor elk dienstonderdeel en de intensieve examinatie van alle begroetingsbijdragen allerwege naar doeltreffender werkwijzen deed omzien en tot resultaat heeft gehad, dat in een beperkt aantal jaren de kosten der gewone huishouding tot het peil der daarvoor beschikbare middelen werden teruggebracht.

Dit resultaat is mede voor een belangrijk gedeelte te danken aan de zeer strenge rantsoenering van den buitengewonen dienst. In de jaren 1917 tot en met 1921 waren de uitgaven voor dien dienst sprongsgewijze omhoog gegaan: 1917 f 49 miljoen, 1918 f 70 miljoen, 1919 f 98 miljoen, 1920 f 130 miljoen, 1921 f 190 miljoen, doordien de verkeersbedrijven (havens, spoorwegen en post-, telegraaf- en telefoondienst) steeds hogere eischen voor uitbreiding en vernieuwing van materiaal stelden en ook op andere gebieden een sterke aandrang tot het doen van buitengewone uitgaven bestond.

Inmiddels drukte — ook voor buitengewone uitgaven, die op den duur volledig rendabel worden — de rente van de belegde kapitalen onmiddellijk in volle zwaarte op den gewonen dienst, wiens post voor rente

en aflossing van schuld van f 20.3 miljoen in 1919 tot f 44 miljoen in 1920 en f 78 miljoen in 1923 steeg, terwijl aanvankelijk van eene verruiming van inkomsten uit die groote kapitaalsuitgaven zeer weinig was te bespeuren.

Vanaf 1922 werd de buitengewone dienst in hoofdzaak beperkt tot de voltooiing van onderhanden werken en uitvoering van hetgeen tot instandhouding van het bestaande noodig was, waardoor de uitgaven voor dien dienst in 1922 tot f 92 miljoen en in 1923 tot f 65 miljoen daalden, terwijl in elk der jaren 1924 tot en met 1926 met omstreeks f 47 miljoen zal worden volstaan.

Op deze wijze is bereikt, dat de rentepost van den gewonen dienst na 1924 slechts langzaam behoefde te stijgen en deze stijging is buitendien zeer vertraagd, doordien de diensten van 1922 tot en met 1925 voornamelijk als gevolg van de invordering van belastingen over voorafgaande jaren belangrijke overschotten leverden, welke tot vermindering van de vlottende schuld strekten.

Zooals reeds terloops werd opgemerkt, is het verloop van de conjunctuur mede bevorderlijk geweest aan de verkregen verbetering van den financieelen toestand. In het bijzonder hebben daardoor de overschotten van de bedrijven en de produceerende diensttakken in de jongste jaren hunne vroegere beteekenis voor de bestrijding van de uitgaven van den gewonen dienst voor een belangrijk gedeelte herkregen.

Ook bij de groepen „Producten” en „Bedrijven” houdt de Indische begrooting tot dusver uitsluitend rekening met bruto ontvangsten, uitgaven en voor- of nadeelige bedrijfsoverschotten. Dat op die wijze, in het bijzonder ten aanzien van bedrijven, waarin groote kapitalen zijn vastgelegd, slechts een zeer onzuiver beeld wordt gegeven van hunne feitelijke beteekenis voor het budget, behoeft nauwelijks betoog en hierin is reeds jaren geleden aanleiding gevonden om aan de begrotingsbescheiden commercieel opgezette berekeningen met betrekking tot de voornaamste bedrijven toe te voegen, terwijl de onlangs door den Volksraad behandelde bedrijvenwet bedoelt, de op technisch juiste wijze berekende cijfers omtrent kapitaal aanwas of vermindering en omtrent winst of verlies dezer bedrijven deel van de Landsbegrooting en begrotingsrekening te doen uitmaken. Een en ander neemt niet weg, dat het verloop van de brutooverschotten der kasrekening van de bedrijven en produceerende diensten van groote beteekenis voor den financieelen toestand van het Land blijft en deze cijfers vormen voor de beantwoording van de vraag, waaraan de geconstateerde verbetering van den financieelen toestand is te danken, alleszins bruikbare gegevens.

De zgn. malaise der jaren 1921, 1922 en 1923 bracht mede, dat de afzet van verschillende producten, waarbij het Indisch Gouvernement rechtstreeksch belang heeft: tin, steenkolen, hout, caoutchouc enz. veel te wenschen overliet en dat daarvoor lage prijzen werden behaald, terwijl daarvan tevens een uitvloeisel was, dat de verkeersbedrijven sterk dalende inkomsten vertoonden, terwijl de uitgaven nagenoeg op peil bleven of zelfs aanvankelijk nog toenamen.

Met het verbeteren van den economischen toestand in 1924 en 1925 zijn ook de saldi der producten en bedrijven door toeneming der ontvangsten en veelal ook door belangrijke daling der uitgaven zeer veel gunstiger geworden, zooals uit het volgende overzicht blijkt.

Aan dit overzicht is een tweetal kolommen toegevoegd om de zeer belangrijke doch tevens uiterst wisselvallige en voor 1925 en 1926 opzettelijk laag geraamde uitkomsten van het tinbedrijf uit te schakelen. Alsdan blijkt duidelijk, dat de overige producten en bedrijven, na eene zeer bedenkelijke inzinking in de jaren 1921 en 1922 zich in de daarop volgende jaren belangrijk herstelden en voor 1925 en 1926 meer bevredigende bijdragen aan de Landsmiddelen zullen

Jaar	Saldi producten	Saldi bedrijven	Samen	Hiervan saldi van het tinbedrijf	Totaal saldi met uitzondering van tin
Millioenen gulden					
1920	37.3	10.0	47.3	19.8	27.5
1921	21.7	6.5	28.2	9.2	19.0
1922	23.4	10.8	34.2	19.8	14.4
1923	40.8	24.1	64.9	35.6	29.3
1924	60.3	33.2	93.5	49.9	43.6
1925	43.5	31.8	75.3	31.2	44.1
1926	44.6	36.1	80.7	31.8	48.9

afdragen. Wel is de invloed van de groote kapitaalsuitgaven voor de havens en de spoorwegen in het tijdvak na 1910, waardoor thans uit de algemeene middelen in den vorm van rentebetaling der Landschulden een aanzienlijk grooter offer voor havenverwezen en de spoorwegen wordt gebracht, dan vroeger het geval was, nog niet teniet gedaan, doch op zichzelf was de verbetering der overschotten een belangrijke factor voor het herstel van het budget, dat niet in de laatste plaats door de voorafgegane daling dezer overschotten zoo zeer in moeilijkheden was gekomen.

V. D. BUSSCHE.

(Wordt vervolgd.)

DE SOVIETS EN HET RECHT.

Remota itaque justitia, quid sunt regna nisi magna latrocinia. — Augustinus „De civitate Dei” IV, 4.

Er wordt de laatste weken eene merkwaardige polemiek gevoerd in de Engelsche pers (Financial Times, Times, Morning Post enz.). Er zijn daar namelijk stemmen opgegaan, die protesteerden tegen het feit, dat het Russische gouvernement op de Engelsche markt groote hoeveelheden petroleum brengt, die afkomstig zijn van in Rusland verbeurd verklaarde eigendommen, welke voor een groot deel aan Engelsche en andere buitenlandsche maatschappijen toebehoorden. Nadat derhalve — aldus dergelijke protesten — de vroegere eigenaren onrechtmatig uit hunne bezittingen zijn gezet, worden thans de producten van deze bezittingen ver onder de reële waarde aan den man gebracht en de uitgeschudde eigenaars lijden andermaal gevoelige verliezen doordat de prijzen van hunne overige producten, afkomstig van buiten Rusland verkregen concessies, kunstmatig worden gedrukt.

In de „Morning Post” van 11 dezer wordt eene poging gedaan om de groeiende verontwaardiging van het Engelsche publiek te bezweren. Het „Anglo-Russian parliamentary Committee” brengt daar bij monde van den heer W. P. Coates een argument in het debat, dat volgens dezen tot dusver door de ingezonden-stukken-schrijvers werd vergeten, hoewel het bekend is aan den „merest tyro”, den eersten den besten beginnening, „in foreign affairs”. Dit argument, dat over het hoofd zou zijn gezien, luidt aldus: elke soevereine staat heeft het onwraakbare recht, om voor zijn eigen grondgebied de wetgeving te maken die hij gewenscht acht en geen vreemdeling kan zich hierover beklagen, zoolang die wet even goed op eigen onderdanen als op hem wordt toegepast.

Ik vind dit betoog van het Committee de aandacht waard. Niet allereerst omdat ik het op zichzelf beschouwd van groote beteekenis acht. Maar omdat hier eene poging wordt gedaan de houding der Russische regeering op internationaalrechtelijke gronden goed te praten; omdat hier nu eens niet wordt betoogd, dat men „maling” heeft aan het geheele bourgeois-Europa en eenvoudig wegpakt wat men grijpen kan, maar, onder aanhaling nog wel van uitspraken van Engelsche staatslieden van den eersten rang (Coates citeert Canning en Lloyd George), getracht wordt de gedragslijn van het Russische gouvernement te verdedigen met juridische argumenten. Ik neem, aangaan verrast, van deze houding acte en waag op mijne beurt eene poging, het committee ervan te over-

tuigen, dat het ietwat laaidunkend aangedragen argument den toets der juridische critiek niet kan doorstaan.

De theorie, in het ingezonden stuk in de „Morning Post” ontwikkeld, is inderdaad aan elken beginneling op het gebied van „foreign affairs” bekend. Maar men behoeft niet veel meer dan een beginneling te zijn om te weten, dat deze theorie gedurende eene lange reeks van jaren en door de practijk en door de wetenschap van het internationale recht is gewogen en te licht bevonden. Geen wonder. De leer, dat een der kenmerken van een staat gelegen is in het hebben van „sovereiniteit”, van „onafhankelijkheid”, van — om het eens negatief uit te drukken — het *niet* verplicht zijn om aan eene hoogere aardsche macht rekening en verantwoording af te leggen van doen en laten, is eeuwen oud en wordt ook op den dag van heden door niemand geheel ontkend. Maar reeds in die oude tijden rees bij sommige schrijvers twijfel, of soevereiniteit nu wel beteekende „le droit et le pouvoir de tout faire” en er waren er die erkenden, dat „sovereignty was limited by the law of God, the law of nature and the law of nations”. Vooral echter onder den invloed van absolute monarchen maakte de meening, dat de staat *alles* mocht doen, niet enkel ten aanzien van personen en voorwerpen op eigen territoir, maar ook ten aanzien van andere staten en hun onderdanen, opgang. Merkwaardig en zeker niet toevallig is het verschijnsel, dat deze opvatting der ongebreidelde soevereiniteit het langste stand heeft gehouden in het Duitschland van vóór den oorlog. Maar ook daar kon zij zich niet handhaven. Hoe langer hoe meer kwam de beschaafde wereld tot de conclusie, dat „la notion absolutiste de la souveraineté conduit logiquement à l'oppression à l'intérieur, à l'anarchie dans les rapports internationaux, partout à la reconnaissance du droit de la force et à la justification de l'abus de la force”; dat ongelimiteerde soevereiniteit vijandig is aan *elke* internationale organisatie, die immers noodzakelijk met zich brengt eene zekere zelfbeperking, een ietsje prijsgeven op het gebied der soevereiniteit. Geen „Family of Nations”, geen „volkenrecht” is mogelijk, als niet de leden dier familie erkennen, dat er bestaat een zekere „standard of civilized justice”, die onvereinigbaar is met de gedachte, dat elk lid van de familie doen kan wat hij wil. Dit alles is onlangs nog eens weer glashelder uiteengezet door den Amerikaanschen hoogleraar James W. Garner in het Februarinumner van dit jaar van „The American Political Science Review” en ter wille van den „beginneling” op dit terrein, vermeld ik in eene noot enkele oudere bronnen waaruit ik aanhalingen deed en waarin dezelfde gedachte wordt uitgesproken.¹⁾ Men kan bovendien precies dezelfde idee terugvinden in de ontwikkeling van het interne en het internationale *privaatrecht* van elken beschaafden staat. Reeds meer dan dertig jaar geleden besliste de hoogste rechter in Frankrijk, dat zelfs het uitoefenen van een *recht* tot schadevergoeding kan leiden, zoo deze uitoefening „dégénère en abus du droit”; het Zwitsersche burgerlijk wetboek (artikel 2) bepaalt uitdrukkelijk, dat „l'abus manifeste d'un droit n'est pas protégé par la loi”. Zoo weigert ook de rechter, geroepen om buitenlandsch recht toe te passen, overal deze toepassing, zoo dikwijls zij met openbare orde en goede zeden in botsing zou komen en sommige landen hebben reeds dit beginsel uitdrukkelijk in hunne wetgeving opgenomen (art. 30 Einführungsgesetz tot het Duitsche burgerlijk wetboek). Toen onlangs bijvoorbeeld — 23 April 1925 — de rechtbank van Marseille geroepen werd tot de toepassing van het recht der Soviets, verklaarde zij woordelijk:

„si le fait de la reconnaissance de jure ne permet

¹⁾ Oppenheim „International law” Third edition I, bl. 32, Dupuis „L'organisation internationale et la notion de souveraineté”, bl. 8, Borchard „The diplomatic protection of citizens abroad”, bl. 28.

plus aux tribunaux français d'ignorer la législation du Gouvernement des Soviets, il laisse aux juges leur droit souverain d'apprécier, dans les espèces qui leur sont soumises, si les dispositions légales dont il s'agit de faire application sont contraires à l'ordre public; que tel est le cas du décret de nationalisation qui est invoqué au procès actuel”. (Journal Clunet, 1925, bl. 393)¹⁾

Gelijke overwegingen hadden reeds eenige jaren eerder de rechtbank te Rome tot eene zelfde beslissing gebracht (Clunet LI, bl. 257). Kortom: de soevereiniteit van elken staat, zijne bevoegdheid om de wetten te maken en de maatregelen te nemen, die hij dienstig acht, een *recht*, gij ontkomt niet aan de consequentie, dat ook van dit recht *misbruik* mogelijk is, dat ook dit recht zijn grenzen heeft en *moet* hebben wil de wereld, volgens het classieke woord, niet verworden tot een „bellum omnium contra omnes”.

Nu moet echter onmiddellijk worden toegegeven, dat al staat dit alles vast als een paal boven water, het vraagstuk der soevereiniteit nog niet, nog lang niet is opgelost. Immers onmiddellijk dringt zich nu de vraag naar voren: Hoever gaat dan de soevereiniteit der staten, tot welke grens mogen zij gaan zonder dat van „abus du droit” kan worden gesproken? Op deze vraag, voor de practijk van het volkenrecht stellig van eminent belang, meent de schrijver in de „Morning Post” een antwoord te kunnen geven: elke staat zou bij de uitoefening zijner soevereiniteitsbevoegdheden zeer zeker blijven *binnen* wat geoorloofd is, zoo hij vreemdelingen en nationalen gelijkelijk behandelt. Het ware voor de practijk en de theorie van het volkenrecht bijna te wenschen, dat de geachte schrijver gelijk had toen hij dit eenvoudig recept opdiende. Men zou dan ten minste eene formule hebben die houvast gaf in gevallen van twijfel en arbiters of diplomaten zouden een „passepartout” hebben, die hun heel wat zorgen zou sparen. Maar zoo eenvoudig is het vraagstuk nu eenmaal niet en van het oogenblik af, dat duidelijk werd ingezien, dat ook de almacht der staten grenzen kent, heeft men begrepen dat niet kon worden aanvaard de stelling, hoeveel simpeler deze het probleem ook zou maken, dat wat een staat met eigen onderdanen doet, per se ook geoorloofd is tegenover vreemdelingen. Toen ruim tien jaar geleden de vraag ter sprake kwam naar aanleiding van het door de Italiaansche regeering ingediende wetsontwerp tot monopoliseering van het levensverzekeringsbedrijf, of de buitenlandsche, in Italië werkende, maatschappijen hiertegen niets vermochten, enkel en alleen omdat de wet ook de Italiaansche maatschappijen zou treffen, verhief de grootmeester van het internationale recht uit die dagen, maitre Edouard Clunet, omgeven door de besten onder zijn paladijnen (Asser, Anzilotti, Holland, Lyon-Caen enz.), zijne gezaghebbende stem. Een staat, zoo schreef hij in zijne beroemde „consultation” van 28 Januari 1912, „heeft de macht om binnen zijn eigen grenzen de wetten te miskennen waarop de menschelijke samenleving berust: hij kan de individuele vrijheid onderdrukken, goederen confisqueeren; maar deze almacht kan hij slechts uitoefenen tegenover eigen onderdanen. Tegenover vreemdelingen stelt de *internationale* plicht eene grens aan deze willekeur”. „L'État, tout en se mouvant à sa guise dans la sphère de son indépendance, ne pourra léser les droits acquis par les étrangers, au cours de la vie normale de cet état”. Eigen onderdanen, zoo vervolgt hij, hebben „avec ou sans murmure” te gehoorzamen aan de wetten van hun land. Maar de vreemdeling behoeft niet zonder meer te verdragen „la violation en sa personne des droits acquis et de la justice élémentaire. En pareille occurrence, l'état dont il relève intervient légitimement pour empêcher une méconnaissance flagrante de la loi morale”. De Italiaansche regeering heeft zich dan ook wel gewacht het ontwerp te verdedigen op de gronden, die ons thans in de „Morning Post”

¹⁾ [Het desbetreffende vonnis is besproken op p. 802 in het No. van 16 Sept. II. — Red.]

als de „prima elementa” van internationaal recht worden voorgezet. Zij pleitte, dat haar wet slechts naar de toekomst zag en niemand iets afnam wat hij reeds rechtmatig bezat (annuaire de législation étrangère, 1912, bl. 134). Trouwens, ook Clunet en zijn staf verkondigden al wederom niets anders dan wat voor en na hen, minder welsprekend maar niet minder klemmend, was gezegd of zou gezegd worden. Borchard in zijn standaardwerk leert nadrukkelijk: dat „the rules of international law in this matter fall „with particular severity upon those countries where „law and administration frequently deviate from and „fall below the international standard of civilized „justice; for the fact that their own citizens can be „compelled to accept such maladministration is not a „criterion for the measure of treatment which the „alien can demand”; mijn geleerde Engelsche naamgenoot betoogt in zijn „International Law” (bl. 495 e.v.) hetzelfde; Borchard leert andermaal, in Augustus 1923, aan zijne leerlingen in de Haagsche academie van internationaal recht, dat het waarborgen door een staat aan vreemdelingen van gelijke rechten als eigen onderdanen „ne doit pas être considéré nécessairement comme l'exécution véritable des obligations internationales” (Bibliotheca Visseriana III, bl. 6); Lapradelle en Politis argumenteeren dit standpunt helder en afdoende (Recueil des arbitrages internationaux II, bl. 278). En wat wellicht op den man van de practijk grooteren indruk zal maken: Vrijwel iedere staat heeft met de daad getoond, dat de door Clunet, Borchard en tutti quanti verworpen leer niet de zijne is. Graaf Derby neemt reeds in 1876 namens het Engelsche gouvernement tegenover Peru het standpunt in, dat Engelsche onderdanen beschermd moeten worden „contre toute injustice manifeste à l'étranger” zelfs als deze onrechtvaardigheid conform de landswetten plaats vindt. De Vereenigde Staten houden keer op keer, speciaal aan de roerige Zuid-Amerikaansche broederen het beginsel voor: „that a „government can not appeal to its municipal regulations as an answer to demands for the fulfillment of „international duties” en beroepen zich hierop nog in 1918 tegenover Mexico, in 1924 tegenover Roemenië. Nederland volgt precies dezelfde lijn als het in 1918 mede protesteert bij den volkscommissaris voor buitenlandsche zaken te Petrograd tegen decreten van annuleering, inbeslagneming enz. In één woord: de geheele practijk van het volkenrecht gedurende de laatste halve eeuw is een tastbaar bewijs, dat geen beroep op eigen wetgeving, ook al scheert deze vreemdeling en onderdaan over één kam, kan baten, zoo de behandeling die de vreemdeling ondervond strijdt met fundamenteele rechtsbeginselen.

Maar, zoo zal worden tegengeworpen, indien dit inderdaad met de boeken en de feiten in de hand niet is te loochenen, hoe is het dan mogelijk, dat de heer W. P. Coates zich voor zijne leer kan beroepen op Canning en Lloyd George? Canning — in Nederland meer bekend door zijn geestige dépêche aan den Engelschen gezant in Den Haag, waarin hij den Hollanders verwijt „to give too little and to ask too much”, dan als autoriteit op het gebied van het internationale recht — sprak, men gelieve dit voor alles te bedenken, den 27en Februari 1823, dus meer dan eene eeuw geleden. Wat eene eeuw beteekent in de ontwikkeling van de theorie en de practijk van het recht en speciaal van het volkenrecht, weet niet slechts de „beginneling” maar ook de leek. Maar zelfs als men dit niet bedenkt, wordt Canning's uitspraak begrijpelijk, als men de plaats opslaat waar zij is te vinden (The parliamentary debates, published under the superintendance of Hansard, VIII, bl. 294). Het blijkt dan dat hij in the House of Commons in het nauw werd gedreven door eene interpellatie over een Engelschman op wien in Frankrijk maatregelen van politie waren toegepast. Dat bij dergelijke kwesties een minister van buitenlandsche zaken zich verdedigt met erop te wijzen, dat dezelfde maatregelen ook op de

Franschen zelf worden toegepast, zou zelfs in 1925 te begrijpen en in 1823 niet anders te verwachten zijn. Lloyd George sprak, het is waar, niet eene eeuw en meer geleden, maar den 25en Mei 1922. Maar ook voor de juiste beteekenis zijner woorden loont het de moeite, niet genoeg te nemen met de editie-Coates, maar op te zoeken The parliamentary debates, fifth volume of session 1922, House of Commons, bl. 1461 e.v. Wat blijkt dan? Dat waar het citaat Coates ophoudt, Lloyd George als volgt doorgaat:

„But in section 3 (Cannes resolutions) we say that, although a country has a right to do what it chooses with the property inside its own jurisdiction, still, if it is seeking credits from the rest of the world, it must either restore property or give compensation.”

En een oogenblik later zegt de eerste minister tot het Huis:

„The view expressed in the Cannes resolution was restoration or compensation, which is the principle of every civilized Government. If a Government take land or property away it must compensate, but it has the full right to do that.”

Mij dunkt dat het gevaarlijk is, de verbeurdverklaring zonder toekenning van eenige schadevergoeding van eigendommen die aan vreemdelingen toebehooren, te willen goedpraten met een beroep op de Cannes resolutions of op de speech uit die dagen van Lloyd George. Beiden, zou ik meenen, steunen met hun niet te onderschatten gezag de stelling, die heden ten dage bijna een axioma is geworden: dat de staat, die tegenover vreemdelingen in strijd handelt met de meest elementaire rechtsbeginselen, zich plaatst buiten den kring der beschaafde naties, zelfs al kan hij erop wijzen dat eigen onderdanen er niet beter aan toe zijn, en dat hij de gevolgen van dit isolement heeft te aanvaarden.

A. S. OPPENHEIM.

EEN UITSPRAAK VAN HET HOOGGERECHTS- HOF BETREFFENDE TRANSACTIES VAN JAVASUIKER.

In verband met mijne opmerkingen, die eene plaats vonden in de „Economisch-Statistische Berichten” van 26 Augustus 1925 (No. 504), heeft men mijne aandacht gevestigd op een artikel van den heer Th. Ligthart te Batavia, voorkomende in het Weekbericht van de Handelsvereeniging te Soerabaya, van 27 Juni 1925 No. 25 en op de nogal agressief getinte weerlegging daarvan in ditzelfde weekblad dd. 15 Augustus No. 32, zijdens den heer B. Hulshoff, President van de Weeskamer te Batavia.

De zaak zelve, waarom het ging, komt in het kort neer op het volgende:

Door de Weeskamer te Batavia, als curatrice in het faillissement van de Handel Maatschappij „Java-Oversea”, was een proces aanhangig gemaakt tegen de N.V. Handel Maatschappij „Liong Bie”, met welke laatste door de „Java-Oversea” verschillende transacties in suiker uit den oogst 1921 waren aangegaan. De „Java-Oversea” faillieerde vóórdat de levering der suiker kon plaats hebben en de contracten bleven derhalve onuitgevoerd.

Meerdere contracten konden over en weer langs den weg van compensatie (er bestonden voor Liong Bie inkoop-, zoowel als verkoopcontracten met de „Java-Oversea”) worden afgewikkeld, doch voor de overblijvende sommeerde Liong Bie de Weeskamer overeenkomstig art. 36 der Faillissementsverordening, luidende:

„Indien eene wederkeerige overeenkomst ten tijde van de faillietverklaring, zoowel door den schuldenaar als door zijne wederpartij in het geheel niet of slechts gedeeltelijk is nagekomen, is deze laatste bevoegd, de Weeskamer te sommeren binnen acht dagen te verklaren of zij de overeenkomst gestand wil doen. Indien de Weeskamer zich daartoe binnen dien tijd niet bereid verklaart, is de overeenkomst ontbonden en kan de wederpartij voor schadevergoeding als concurrentschuldeischer opkomen; verklaart de Weeskamer zich daartoe wel be-

reid, dan is zij verplicht bij die verklaring zekerheid te stellen voor de richtige nakoming der overeenkomst."

De Weeskamer liet deze sommatie onbeantwoord en sprak op hare beurt Liong Bie aan voor de betaling van het verschil tusschen de contractprijzen en den marktprijs, geldende op den dag der faillietverklaring, zich daarbij beroepende op art. 37 der Faillissementsverordening, dat luidt:

"Indien in het geval, bedoeld in het vorig artikel, de levering van waren, die op termijn plegen te worden verhandeld (curs. van mij, S.), bedongen is tegen een vastgesteld tijdstip of binnen een bepaalden termijn, en dit tijdstip invalt of die termijn verstrijkt na de faillietverklaring; wordt de overeenkomst door de faillietverklaring ontbonden en kan de wederpartij van den gefailleerde zonder meer voor schadevergoeding als concurrent-schuld-eischer opkomen. Lijdt de boedel door de ontbinding schade, dan is de wederpartij verschuldigd deze te vergoeden."

In hooger beroep bekrachtigde het Hooggerechtshof het vonnis in eerste instantie, waarbij Liong Bie tot betaling aan de Weeskamer werd veroordeeld, daarbij bij breedvoerig gemotiveerd arrest uitsprekende, dat art. 37 hier van toepassing was,¹⁾ aangezien de onderhavige contracten als „termijnhandel" te beschouwen zijn.

De heer Ligthart nu, van oordeel dat het Hof hier ten onrechte art. 37 (insteede van art. 36) toepasselijk heeft verklaard, heeft met zijn artikel voornoemd eene sterk afkeurende critiek op 's-Hofs arrest geleverd, zich daarbij op het standpunt plaatsende, dat dit hoogste Rechtscollege in Nederlandsch-Indië, slechts tot de door hem bestreden uitspraak heeft kunnen geraken, door eene onvoldoende kennis van het werkelijke bedrijfsleven, zooals zich dit gaandeweg heeft ontwikkeld. Hij zegt:

„Ik twijfel er niet aan, dat de heeren Rechters ook in het bovenstaande geval het goede hebben bedoeld, ze staan echter zoover buiten de practijk van den handel, dat ze niet begrepen hebben hoe een onrecht ze begingen."

en iets verder:

„Het is te betreuren, dat onze Rechters zóóver van het leven staan, dat voor zulke doodeenvoudige zaken als de bovenstaande, allerlei diepzinnige juridische betoogen noodig zijn, enz."

waarop de heer Hulshoff antwoordt:

„Primo enz.,

Secundo is het een unicum als een niet-jurist — Directeur van de Javasche Bank — zich in het openbaar op juridisch glad ijs waagt met al de daaraan verbonden kwade kansen."

Het ligt allerminst in mijne bedoeling om mij te willen mengen in een strijd tusschen de beide schrijvers, daar waar zij het juridische terrein z.g. hebben betreden.

Indien echter de heer Ligthart wil doen uitkomen, gelijk zijne bedoeling was, dat het arrest van het Hooggerechtshof — zooals dit is geweest — gebaseerd is op eene praemisse, die bij practijkmensen verwondering moet baren, nl. dat in Indië *geregelde termijnhandel* plaats vindt, zoo sta ik geheel aan zijne zijde.

De heer A. Volz wees er in No. 499 van 22 Juli reeds op dat de uitspraak was „in strijd met de tot dusverre vrijwel algemeen in handelskringen op Java gehuldigde opvatting" en dat heeft de heer Ligthart van zijne zijde niet alleen eveneens zeer nadrukkelijk naar voren gebracht, doch hij heeft tevens — en m.i. terecht — gewezen op ongewenschte gevolgen, die dit arrest voor den handel kan hebben.

Ook ik sprak in mijn vorig artikel van de „complicaties welke in de toekomst (tengevolge van deze uitspraak) niet zullen uitblijven".

Wel merkte ik daarbij op, dat, nu deze uitspraak er eenmaal is, het niet anders dan logisch kon worden genoemd en geheel liggend in den gedachtegang van het arrest, dat de schadeloosstelling zal worden berekend naar de marktwaarde op den dag van het fail-

lissement, (immers verondersteld werd, dat de benadeelde partij zich op dien dag kan indekken), doch ik voegde daaraan tevens toe:

„Dit alles echter (het berekenen der schadeloosstelling naar de marktwaarde op den dag van het faillissement) — hoe mooi zich dit ook laat aanhooren — zal in de practijk, waar er in Indië geen beurs bestaat waar dagelijks marktprijzen officieel worden vastgesteld en er herhaaldelijk weken verstrijken, waarin transacties niet plaats vinden — tot eindeloze moeilijkheden moeten leiden."

De heer Hulshoff geeft blijk van eene andere meening ten deze en zegt, dat

„tenzij groote onkunde, onverschilligheid, dan wel koopmansinzicht of speculatiezucht een rol spelen bij de wederpartij van den gefailleerde — waarvan deze de gevolgen dan ook maar dient te dragen — er geen billijker, eerlijker en eenvoudiger regeling dan verrekening van het verschil tusschen contractprijs en marktprijs van den dag te bedenken is."

Al zou ik hier terloops de opmerking willen plaatsen, dat het mij toch niet zoo'n voor-de-hand-liggend „eenvoudige regeling" voor een koopman lijkt, indien deze bij het failliet gaan van zijne wederpartij, zoo maar eens plotseling, — al moge dit dan ook een uitleggen van gelden van tijdelijken aard zijn — zooals in casu, met het peulshilletje ad f 1.119.960 over de brug moet komen, zoo zou ik dit punt verder willen laten rusten, want daar gaat het ten slotte toch feitelijk niet om; althans voor mij niet.

Voor mij ligt des Pudels Kern niet in het arrest zelf (dat ik zelfs niet eens een diepzinnig juridisch betoog zou willen noemen, want het is voor den leek zeer verstaanbaar), ook niet in de vraag, of er door deze uitspraak moeilijkheden voor den handel zullen ontstaan, immers ik herhaal, wat ik op 26 Augustus schreef, nl.: „de handel heeft deze uitspraak in hoogste instantie slechts te aanvaarden, zonder meer".

Voor mij ligt de hoofdzaak elders, en wel in de praemisse; in de in het arrest voorkomende woorden: „voor den *geregelden termijnhandel*, zooals die zich hier te lande voordoet".

En ik meen mij onvoorwaardelijk te kunnen scharen aan de zijde van den heer Ligthart, wanneer hij bedoelt te doen uitkomen, dat „geregelde termijnhandel" zich op Java niet voordoet, m.a.w. op Java niet bestaat.

Het gaat hier niet om een spelen met woorden, als waarvan het artikel van den heer H. eenigszins blijk geeft, waar door hem wordt aangehaald, dat getuige S. het woord „termijntransacties" heeft gebezigd, zonder dat de heer Ligthart in zijn artikel daarover is gevallen.

(Getuige S. verklaarde: „dat officieus het faillissement al te voorzien was, zoodat men voorzichtig was met afdoeningen en spèciaal met termijntransacties").

Het betreft hier niet de vraag, of A., dan wel B. „immers zelf" van termijntransacties heeft gesproken (toen hij zaken op levering bedoelde. S.)

Het door het Hooggerechtshof bij herhaling gebezigde woord „Termijnhandel" duidt een inderdaad zeer nauwkeurig vastgelegd begrip aan, al wil de heer H. hiervan niet veel weten en slechts de niet-inge-wijde kan het woord „termijn" in deze samenstelling vereenzelvigen met de simpele beteekenis: „meer ver-wijderd oogenblik" zonder meer.

Evenmin als beweerd kan worden, dat mijn kleermaker — die mij verzekert, mij een maand na bestelling mijne kleeren te zullen leveren — „zaken op termijn" doet, of dat een automobielfabrikant die eene order boekt voor levering over zes maanden „termijnhandel" drijft, met even weinig recht kan op Java worden gesproken van „termijnhandel", indien daarmede worden bedoeld, aldaar plaatselijk tot stand gekomen transacties in eenig product.

Men verwarre toch niet leveringszaken, ofschoon de levering van het verhandelde aan een bepaalde, ver-wijderde tijds-grens is gebonden, waarbij koper en

¹⁾ [Zie p. 621 in het No. van 22 Juli ll. — Red.]

verkoper aan elkaar bekend zijn en elkaar het vertrouwen hebben geschonken voor de richtige afwikkeling hunner wederzijdsche verbintenissen, met „termijnhandel”, waarbij de koper, zoowel als de verkoper, de bevoegdheid heeft om van de afgesloten zaak, naar zijne keuze eene *werkelijke leveringszaak* te maken, van effectief product, dan wel deze te wijzigen in eene *verrekeningszaak*.

In de Duitsche handelsterminologie bestaan er dan ook inderdaad twee woorden voor de twee geheel verschillende zaken; bij de eene, de transactie op levering, waarbij dus levering en ontvangst der goederen voorop staat, spreekt men van „Zeit-Geschäft”, de andere heet „Termin-Geschäft”.

Waarom wij nu met het woord „termijnhandel” in de *technische* beteekenis niets te maken zouden hebben, waar het Hof toch stelt:

„... maar niettemin ten aanzien daarvan hier te lande gesproken kan worden van een geregelden termijnhandel, gevormd door de bijna dagelijks in die waren door tusschenkomst van makelaars tot stand komende koopen en verkoopen, waardoor zoo niet dagelijksche en met eene beursnotering gelijk staande, dan toch in elk geval geregelde (? S.) periodieke prijskoersen¹⁾ ontstaan, welke aan degenen, die in die waren handelen en zeer zeker aan de makelaars in die waren, ook zonder officieele notering zeer goed bekend zijn.

„Dat dan ook deze termijnhandel, enz.”

zal velen niet duidelijk zijn en de heer Hulshoff kan m.i. niet volstaan met te zeggen: „wij hebben zooals gezegd in Indië alleen te maken met de vraag: *pleegt suiker op termijn te worden verhandeld?*”

„En om zulks in een blad van den Soerabayaschen „handel aan te toonen, zou gelijk staan met het dragen van uilen naar Athene.”

Ik meen dit laatste te moeten betwijfelen en neem aan, dat velen in den lezerskring van dat blad, het juist met vreugde zouden hebben begroet, indien de heer H. zich de moeite had willen getroosten, *aan te toonen*, „dat suiker op termijn *pleegt* te worden verhandeld”; niet te Amsterdam of te New York of in Kamsjatka, doch in Nederlandsch-Indië.

De heer Lighthart ontkent dit en ik met hem.

Ten deze lijkt mij het Hof inderdaad onjuist te zijn

¹⁾ „Geregelde periodieke prijskoersen” lijkt mij niet overmatig duidelijk uitgedrukt. Is hier de bedoeling wellicht: „waardoor... dan toch in elk geval geregeld en periodiek prijskoersen ontstaan”? (S.)

voorgelicht, aangenomen, dat het voorlichting in bevoegde kringen heeft gezocht.

Eenige twijfel hieraan moet wel rijzen door den aanvang van de in het arrest voorkomende overweging: „dat Suiker — *gelijk den Hove uit eigen wetenschap bekend is* (cursiveering van mij, S.) — behoort tot die waren, waarin geregeld termijnhandel „in bovengemelden zin wordt gedreven enz.”

Ware het juist, zooals de heer Hulshoff zegt: „Waar *iedereen* in Indië weet, dat suiker een artikel is, dat „op termijn pleegt te worden verhandeld, (dus in „Ned.-Indië; wel te verstaan! S.) had het Hof dus „een zeer gemakkelijke taak door te verklaren, dat in „casu art. 37 toepasselijk was,” dan zoude hij gelijk hebben gehad in zijne bewering dat „iedere leek in „Indië vooruit kon begrijpen, hoe de uitspraak van „ons hoogste rechterlijke college zou luiden enz.”

Thans is m.i. nòch bij *iedereen* in Indië de veronderstelde wetenschap aanwezig, nòch mocht bij elken leek die vooruitziende blik verondersteld worden.

Waar die overtuiging bij meerdere menschen uit de practijk dus niet bestaat, en het hier, ook volgens het oordeel van den heer Hulshoff geene diepzinnige juridische kwestie geldt — immers elke leek kon de uitspraak van het Hof als het ware voorspellen — ware het wellicht de aangewezen weg, op Java middels een „test case” eens te doen uitmaken de eenvoudige vraag, als zoodanig, „bestaat er in Ned.-Indië een geregelde termijnhandel in suiker (resp. in andere producten als koffie, peper, Bankatin, rubber, etc.)”.

De handel zou met eene rechterlijke uitspraak gebaat zijn.

Th. G. H. STIBBE.

Rotterdam, 8 November 1925.

HET JAARVERSLAG DER VERZEKERINGSKAMER.

II (Slot).

Thans het levensverzekeringsbedrijf nader bekijkende, moge dit geschieden aan de hand van de Verzamel-Balans en Winst- en Verliesrekening, die de Verzekeringskamer ons voorlegt. In deze verzamelijfers zijn, daarop lette men ten deze, allerlei usantiën van waardeering van activa en passiva dooreen gehaspeld. Men krijgt dus een doorsnee-beeld, waarboven sommige ver uitsteken, andere ver onder blijven.

Activa.		Verzamel-Balans 1923 der Nederlandsche Levens- en Volksverzekeringmaatschappijen.		Passiva.	
Obligo op aandelen en waarborgfondsen	f 19.5 mill.	Geplaatste aandelen en waarborgfondsen	f 27.8 mill.		
Effecten	„ 152.1 „	Statutaire en extra reserves	„ 14.7 „		
Schuldbekentenissen aan Gemeenten, enz.	„ 38.7 „	Reserven voor geldbelegging en afschrijvingsres.	„ 3.5 „		
Hypotheken	„ 187.1 „	Premiereserven eigen risico	„ 429.2 „		
Vaste goederen	„ 38.8 „	Gereserveerde uitkeeringen	„ 1.6 „		
Beleening op polissen	„ 33.5 „	Winstaandelen der verzekerden	„ 0.3 „		
Gegeven premiereserve depôts in geld	„ 0.8 „	Andere verplichtingen aan verzekerden	„ 0.1 „		
Prolongatiën en beleeningen	„ 3.2 „	Ontvangen premiereserve depôts in geld	„ 1.0 „		
Bankiers, Deposito's	„ 5.5 „	Agenten en herverzekeringmaatschappijen	„ 0.4 „		
Andere beleggingen	„ 0.8 „	Crediteuren	„ 4.1 „		
Kas en kassiers	„ 2.5 „	Personeelfondsen	„ 1.2 „		
Renten en huren te goed	„ 4.3 „	Andere verplichtingen	„ 7.1 „		
Agenten, Herverz.-maatsch., kantoorincasso	„ 6.3 „	Onverdeelde winst	„ 5.5 „		
Debiteuren	„ 3.3 „	Dividenden	„ 0.9 „		
Andere activa	„ 0.9 „	Tantièmes en dotaties	„ 0.3 „		
Meubilair en materieel	„ 0.1 „	Belastingen	—		
Oprichtings-, exploitatie- en organisatiekosten	„ 0.3 „				
	f 497.7 mill.		f 497.7 mill.		

Verliezen.		Verzamel-Winst- en Verliesrekening 1923 der Nederlandsche Levens- en Volksverzekeringmaatschappijen.		Winsten.	
Uitkeeringen (na aftrek van herverzekering)	f 23.0 mill.	Premiën incl. koopsommen (na aftrek van - herverzekering)	f 79.7 mill.		
Lijfrenten („ „ „ „)	„ 7.6 „	Interest en huren	„ 22.4 „		
Afkoopen („ „ „ „)	„ 8.1 „	Andere winsten	„ 1.2 „		
Onkosten	„ 20.2 „				
Andere verliezen	„ 0.6 „				
Afschrijvingen	„ 2.5 „				
Vermeerd. d. premiereserven (na aftr. v. herverz.)	„ 32.9 „				
Winstsaldo	„ 8.4 „				
	f 103.3 mill.		f 103.3 mill.		

-In de Balans treft, dat onder de passiva de premie-reserve de hoofdschotel is (429,2 millioen). De daartegenover staande beleggingen zijn in de eerste plaats hypotheeken (187.1 mill.), effecten (152.1 mill.) en de daar tusschen in staande leeningen op schuldbekentenis aan Gemeenten, enz. (38.7 mill.). Beleening op polissen (33.5 mill.) valt als volkomen risico-vrije belegging (althans dit behoort zoo) buiten beschouwing, doch van belang zijn de 38.8 mill. beleggingen in vaste goederen.

Hierover zegt de Kamer, dat *incourante* vaste goederen — en als zoodanig noemt men de eigen kantoorgebouwen — toch eigenlijk niet als belegging voor de wiskundige reserve kunnen dienen. Dergelijke beleggingen behooren meer eigenaardig tegenover „eigen middelen” te staan, zooals maatschappelijk kapitaal en vrije reserves.

Uit de gegeven cijfers volgt, dat dit ook in zeer vele gevallen zoo is, doch de detailcijfers zouden leeren, dat niet *alle* ondernemingen dit voorzichtige standpunt huldigen. In zooverre zal het standpunt der Kamer wel critiek uitlokken en men mag benieuwd zijn naar de argumenten van de tegenstanders.

Niemand kan ontkennen, dat het standpunt der Kamer voorzichtig is en voorzichtigheid prediken is der Kamer taak. Toch zij men met dergelijke *algemeene* uitspraken voor een levend bedrijf als de levensverzekering terughoudend. Wat vandaag niet past, kan morgen een zegen zijn. Nog niet zoo heel lang geleden was het vaste-goederen-bezit het eenige bezit der in de inflatie ondergegane Deutsche maatschappijen en zelfs al waren dit dan eigen kantoren, dan nog waren deze de plank van waaraf men den sprong gewaagd heeft het bedrijf opnieuw op te bouwen.

Algemeene uitspraken worden zoo licht dogma's en ons systeem van wettelijk toezicht, dat op vrijheid doch openbaarheid berust, is door velen juist daarom zoo verdedigd, omdat dit het dogmatisme buiten de deur zou houden.

Bij de winst- en verliesrekening treft vooral de 20 millioen onkosten op circa 80 millioen premie. Dat lijkt op het eerste gezicht veel. En toch is het dit niet. Men moet nagaan wat daarmee verkregen is.

Ten eerste, circa ¼ milliard nieuwe zaken.

Ten tweede, de administratie van circa 2¼ milliard bestaande verzekeringen en het beheer van de circa ½ milliard bezittingen.

Onder die verzekeringen zit een groot quantum volksverzekering, dat zijn kleine bedragen tegen weel-premie, waarvan de administratie, doch vooral de

incasso (deze premiën moeten aan huis worden opgehaald) uit den aard van de zaak zeer kostbaar is.

Het winstsaldo ad circa 8½ millioen is naar verhouding gering, vooral als men bedenkt, dat daarvan nog maar circa 1¼ millioen is uitgekeerd. Het overige werd in hoofdzaak gebruikt voor versterking van het bedrijf, terwijl bijna 3 millioen op nieuwe rekening werd overgebracht en dus voor een deel evenzeer zal dienen voor afschrijving en versterking.

Alles te zamen genomen kan men zeggen, dat het levensverzekeringsbedrijf in ons land het beeld toont van een zeer omvangrijk en in wezen gezond bedrijf.

* * *

Dat kan men van het Spaarkasbedrijf niet zeggen. Zoo goed als het eerste jaarverslag der Verzekeringkamer veel op de spaarkassen had aan te merken, heeft ook dit tweede verslag nog veel opmerkingen.

Technisch staat het spaarkasbedrijf op een laag plan. De polishouders dragen en het risico der beleggingen en het risico van de sterfte. Men zou dit bedrijf uit dien hoofde welhaast een anachronisme kunnen noemen.

Ware het niet, dat een goed geoutilleerd spaarkasbedrijf het hare ertoe bijdraagt dat kapitaalvorming plaats vindt, dan zou men, naast enerzijds de spaarbanken en anderzijds de levensverzekering, dit bedrijf gaarne missen. Zoo is er in vele landen met dwingend staats-toezicht ook geoordeeld; de meesten verbieden dit bedrijf. Motief is veelal, dat er historisch twee voorbeelden van een analoog, zoogenaamd tontinebedrijf te vinden zijn, die tevens voorbeelden van uiteindelijke mislukking zijn geweest. Vóór de Fransche revolutie vond de overheid langs dezen weg een middel om aan geld te komen, in de vorige eeuw hebben de Amerikaansche bedrijven het tontine-denkebeeld aangegrepen om tot hooge winstvoorspiegelingen te kunnen komen.

Nu bewijst dat nog niet, dat een derde poging eveneens mislukken moet. Dat het in Frankrijk ten deele al weder tot mislukking voerde, is voor een niet gering deel aan de inflatie te wijten en bewijst op zichzelf nog niet veel.

Theoretisch is het principe niet onjuist: men draagt de spaarduiten in een gemeenschappelijken pot en verdeelt na verloop van een 15 of 20 jaar den inhoud onder de dan nog levenden. De moderne tontine laat daarnaast een verzekering sluiten, de z.g. contraverzekering, waardoor men bij overlijden restitutie der stortingen krijgt. Deze contraverzekering loopt niet voor risico's van de polishouders, maar voor risico van de onderneming.

Activa.		Verzamel-Balans 1923 der Nederlandsche Spaarkasondernemingen.		Passiva.	
Obligo op aandelen en waarborgfondsen	f 2.65 mill.	Geplaatste Aandeelenkapitaal, Waarborgfondsen	f 3.82 mill.	Statutaire Reserven, Extra-Reserven,	
Beleggingen der Vennootschap	„ 4.16 „	Reserven voor Geldbelegging	„ 0.72 „	Premiereserven	„ 1.17 „
Beleggingen der Spaarkassen	„ 25.21 „	Administratiereserven	„ 0.68 „	Leeningen, Hypotheken o/g, Saldi van Bankiers	„ 0.77 „
Kas, Giro, Kassiers, Bankiers	„ 0.60 „	Saldi van agenten	„ 0.01 „	Diverse Crediteuren	„ 0.24 „
Renten en Huren te goed	„ 0.03 „	Spaartegoed	„ 27.11 „	Andere Passiva	„ 5.97 „
Saldi bij Agenten, Kantoorincasso	„ 0.32 „	Onverdeelde winst	„ 0.06 „	Dividend, Winstandeelen, Tantièmes	„ 0.15 „
Nog te ontvangen administratiekosten	„ 1.21 „				
Debiteuren	„ 0.28 „				
Andere activa	„ 5.87 „				
Meubilair, Materieel	„ 0.11 „				
Kosten van oprichting en uitbreiding	„ 0.24 „				
Verliessaldo	„ 0.02 „				
	f 40.70 mill.				f 40.70 mill.
Verliezen.		Verzamel-Winst- en Verliesrekening 1923 der Nederlandsche Spaarkasondernemingen.		Winsten.	
Uitkeeringen	f 0.10 mill.	Premiën contraverzekering	f 0.61 mill.	Administratieloon	„ 1.59 „
Renten aan Spaarkassen	„ 0.05 „	Intrest en huur	„ 0.16 „	Andere winsten	„ 0.27 „
Winstuitkering contraverzek. aan Spaarkassen	„ 0.04 „				
Herverzekeringspremiën	„ 0.03 „				
Administratiereserven	„ 0.13 „				
Onkosten	„ 1.89 „				
Andere verliezen	„ 0.05 „				
Afschrijvingen	„ 0.05 „				
Vermeerdering der premiereserven	„ 0.15 „				
Winstsaldo	„ 0.14 „				
	f 2.63 mill.				f 2.63 mill.

Een zeer bijzondere moeilijkheid vormt de liquiditeits-eisch bij de spaarkassen. Na afloop van den termijn toch moet het tegoed der kas ineens in contanten realiseerbaar zijn. Als men nu leest, dat er spaarkassen zijn, die overwegend, ja zelfs uitsluitend, kerkelijke of schoolleeningen nemen, ja zelfs den bouw van kerken financieren, dan is zulks principieel onjuist te achten. Andere maken er in hoofdzaak werk van spaarbedrijf en hypotheekbedrijf aaneen te koppelen, wat, naar de opmerking der Verzekeringskamer, leidt tot vele hypotheeken in kleine plaatsen. Ook hier schuilen groote liquiditeitsgevaaren.

Bij de spaarkassen heeft het Staatstoezicht al reeds in hooge mate zuiverend gewerkt. Onder de noodrekening geplaatst zijn nog maar een drietal onbeteeknende, doch slechts 20 zullen het bedrijf voortzetten, terwijl wij wel eens het dubbele aantal in ons land rijk waren.

De Verzamelbalans en winst- en verliesrekening moge thans het beeld van het spaarkasbedrijf nader illustreeren. (Zie pag. 1041):

De circa 27 miljoen spaargelden in het passief der balans moge de beteekenis voor de kapitaalvorming verduidelijken. Dit cijfer zal, bij normaal verloop, in de toekomst nog aanzienlijk kunnen toenemen.

In de winst- en verliesrekening is het meest opvallend verschijnsel, dat in totaal de voor administratie ontvangen gelden (1.6 miljoen) de onkosten ad 1.9 mill. niet dekken. Nu is het kosten-risico feitelijk het eenige belangrijke risico, dat niet op de hoofden van de polishouders neerkomt, doch op de onderneming. En juist hier schiet men tekort. Bedenkt men, dat de Verzamelcijfers den doorsneetoestand aangeven en dat verschillende ondernemingen in dit opzicht niet te kort komen, dan moeten er andere zijn waar de toestand verre van rooskleurig is.

Als de Verzekeringskamer en haar toezicht hier tot goede resultaten voeren, zal zij inderdaad een zeer belangrijken arbeid ten bate van den Nederlandschen spaarder verricht hebben. Naar zij zegt, is men op den goeden weg.

Gelukt het in Nederland een gezond spaarkasbedrijf te vestigen, dan is zulks een zeer interessant probleem, dat ook buiten onze grenzen de aandacht zal trekken. Het zal daarom in hooge mate belangrijk zijn, de ontwikkeling van dit bedrijf in de toekomst te blijven volgen.

* * *

Uit den aard van de zaak kan hier niet op alle details van het verslag der Verzekeringskamer worden ingegaan. Volstaan wij met bovenstaande grepen uit de veelheid van problemen die aangeroerd worden.

De totaalindruk is, dat de Verzekeringskamer een massa arbeid, en daarbij uiterst nuttigen arbeid, verzet heeft. Er wordt hard gewerkt, met beleid en voorzichtigheid, en dit zal ongetwijfeld het Nederlandsche levensverzekeringsbedrijf, voorzoover dit zulks noodig heeft, in hooge mate ten goede komen. De Wet op het Levensverzekeringsbedrijf is een dier wetten, waarvoor wij dankbaar kunnen zijn.

A. O. HOLWERDA.

DE TOEPASSING DER KUNSTZIJDE IN DE TEXTIEL-INDUSTRIE.

II (Slot).

Weverij.

De weverij stond aanvankelijk vrij koel tegenover de Kunstzijde. Ook hier waren het de moeilijkheden van het verwerken, welke van grooten invloed waren. Zooals vanzelf spreekt, waren het de landen met een gevestigde zijde-industrie, welke het eerst tot het verwerken overgingen, daar zoowel de arbeiders als de machines hiervoor geschikt waren. Men maakte er voerings, satijns, brocaats etc. van, over het algemeen met Kunstzijden inslag en echt zijden ketting. Het bleek echter spoedig, dat de vermeende moeilijkheden niet van zoo'n grooten omvang waren, dat intege-

deel ook arbeiders, welke tot nog toe steeds met katoen gewerkt hadden, spoedig wenden aan het werken met Kunstzijde. Ook de machines voor het katoenweven behoeften slechts kleine ondergeschikte veranderingen te ondergaan, om voor Kunstzijde gebruikt te kunnen worden. Spoedig ging men er dus ook in de katoendistricten toe over, effectdraden, figuurtjes in Jacquard-weefsels, strepen etc. van Kunstzijde te maken, waarbij dan de echte zijde of de gemerceriseerde katoen vervangen werd. Dat het hierbij niet bleef was te verwachten; het verkregen effect was van dien aard, dat ook het succes van een grotere toepassing dan bovenstaande met vol vertrouwen kon worden tegemoet gezien. De ketting van katoen werd geheel of gedeeltelijk vervangen, waardoor het uiterlijk en daarmede de verkoops waarde aanmerkelijk verbeterd werden. Het zou ondoenlijk zijn ook maar bij benadering het aantal en soort der artikelen op te geven, waarbij de Kunstzijde thans in de weverij gebruikt wordt. Beperken wij ons slechts tot eenige fancy-goederen als blouse-stoffen, overhemden-stoffen, japonstoffen, voerings en gordijnstoffen, bedspreien etc. Verder voor sarongs en slendangs, export-artikelen voor geheel Afrika, Indië, etc.

Het aantal variëteiten bij de toepassing in de weverij is zoo mogelijk nog grooter dan in de breierij. Allereerst bijv. door het gebruik naast elkaar van Kunstzijde van twee verschillende groepen. Verwerkt men bijv. in een stuk katoen, Viscose zijde en acetaatzijde in ongekleurden toestand, dan zal bij het verven op de verfbak de katoen het lichtst aanverven, de viscose-zijde iets donkerder, terwijl de acetaatzijde niet, of zo goed als niet gekleurd zal zijn. Hiervoor moet men weer speciale kleurstoffen gebruiken. Kiest men deze dan zóó, dat zij wel de acetaatzijde en niet de viscosezijde en katoen of omgekeerd aanverven, dan kan men in één stuk, dat men wit geweven heeft, meerdere kleuren bereiken. Dit is nog uit te breiden, wanneer men ook nog wol of echte zijde in hetzelfde stuk verwerkt, die weer anders aanverven dan de vorengenoemde en men dus weer een andere kleur kan geven (z.g. cross-dyeing). Deze methode van werken, waarbij men dus in één stuk, door het gebruik van verschillende kleurstoffen verschillende, geheel uiteenlopende nuances kan bereiken, heeft ontegenzeggelijk een groot voordeel. Hierdoor is het n.l. mogelijk, dat de wever alles in wit weeft, dus geen voorraad behoeft te houden van de verschillende kleurcombinaties, doch naar behoefte de witte stukken in deze verschillende kleurcombinaties kan verven. Verder voorkomt hij het verwerken van geverfde garéns, wat steeds duurder is, dan het verven in het stuk en bovendien soms moeilijkheden met zich brengt. In den laatsten tijd zijn vaak gabardines en molinées gemaakt, waarvan de ketting bestond uit wol, samengegewijd met Kunstzijde. Bij het verven bleef de Kunstzijde ongekleurd, waardoor men een zeer aardig effect verkreeg.

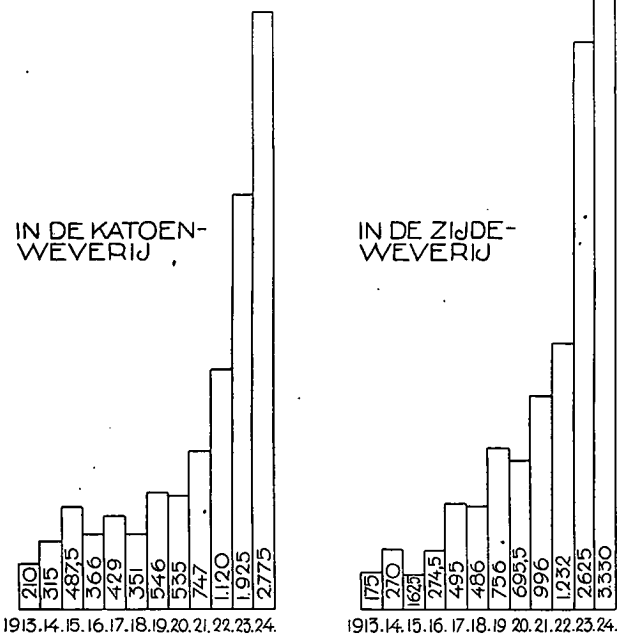
Het zou te ver voeren, alle mogelijke variaties op te sommen, doch uit bijgevoegde grafische voorstelling blijkt duidelijk de enorme toename van het Kunstzijdegebruik, zoowel in de katoen- als zijde weverij.

Ook de vitrage-industrie heeft kunstzijde goed opgenomen, zoodat men er thans zeer veel gordijnen van ziet gemaakt, welke gezocht zijn door hunne mooie ivoorkeurige tint. Natuurlijk leenen deze er zich ook voor, om in alle mogelijke lichtechte nuances geverfd te worden.

Band en lint.

Een van de branches, waar de Kunstzijde de andere textielvezels practisch geheel verdrongen heeft, is de band- en lintindustrie, en wel speciaal in dat onderdeel, hetwelk het tres-band, de souches e.d. maakt. Ook in de elastiekfabricage is de echte zijde bijna geheel verdrongen, daar het bereikte effect minstens zoo mooi is en veel minder kosten met zich brengt. Veelvuldig, hoewel in niet zoo groote mate als voor het tresband, is het gebruik van Kunstzijde voor

VERBRUIK VAN KUNSTZIJDE IN DE WEVERIJ
IN DE VEREENIGDE STATEN
1913-1924
(IN 1000 KG)

OCTOBER 1925 - D.G.Z.

corset- en schoenveters, koordjes en verdere voor isolatie-doeleinden.

Diversen.

Ten slotte komen wij nog tot eenige kleine verbruikers, te weten o.a. de gloeikousenfabricage, waarbij de Ramie door Kunstzijde vervangen kan worden.

Gedurende den oorlog werden ook kardoeszakken (gebruikt bij de artillerie) van Kunstzijde gemaakt. Hiervoor werd dan bij voorkeur nitrozijde genomen, welke bij verbranding de kleinste aschrest achterlaat. Verder worden alle mogelijke soorten bont-imitaties van Kunstzijde vervaardigd, zoals hermelijn, astrakan enz. enz.

Kunststroom.

Een product, dat naast de zijde vaak door de Kunstzijdefabrieken in den handel gebracht wordt, is het Kunststroom. Dit is een mooi stijf krakerig en glanzend handje, dat men in alle mogelijke breedten kan fabriceren. Het wordt voornamelijk gebruik voor gevlochten hoeden en verder als stroo-imitatie voor band, waarbij het vaak te zamen met Kunstzijde verweven of gevlochten wordt.

Afval.

De afval, welke bij de Kunstzijdefabricage ontstaat heeft een groote handelswaarde, welke KG.-prijs hooger is dan van menige katoensoort. Er worden verschillende artikelen direct of indirect uit gefabriceerd. Voor een groot deel wordt het in de wolspinnerij gebruikt, waar men dezen afval door de wol verwerkt, zoodat zij na menging in den wollen draad komt. Deze draden worden dan tot een wollen stof verweven. Zoodat wij reeds boven zeiden, is het aanvermogensvermogen van Kunstzijde geheel anders dan dat voor wol. Wordt het bewuste stuk dus geveerd, dan zullen de Kunstzijdevezels wit blijven, waardoor men het gewenschte effect verkrijgt.

Een ander afzetgebied is de spinnerij, waar de afval alle bewerkingen van de katoen ondergaat en dan tot draad versponnen wordt. Deze draad, welke in uiterlijk het midden houdt tusschen een chappe-zijden¹⁾ draad en een sterk glanzenden wollen draad, heeft dus de chemische samenstelling der Kunstzijde, zij onderscheidt zich echter hiervan, doordat zij in plaats van

¹⁾ Chappe is de draad, welke uit afval-natuurzijde gesponnen wordt.

uit doorlopende draadjes (buisjes) te bestaan, uit korte vezels is samengesteld.

Om de groote handelswaarde hebben sommige fabrieken er zich speciaal op toegelegd om dezen afval als zoodanig te fabriceren, welke dan onder den naam van „Stapelfaser” op de markt komt. Het is twijfelachtig, of de uit zuiveren afval of Stapelfaser gesponnen draad een toekomst van belang beschoren is.

Algemeen overzicht.

Na deze besprekingen der toepassingsmogelijkheden laten wij eenige cijfers van het beloop der wereldproductie volgen, de prijzen in verband met echte zijde en de plaats, welke Nederland als producent en afnemer op de wereldmarkt inneemt.

Was in 1896 de totale wereldproductie van Kunstzijde nog slechts 600.000 KG., reeds in 1911, dus 15 jaar later, was reeds het tienvoudige, dus 6.000.000 KG. bereikt, terwijl de cijfers voor de jaren 1921-1925 respectievelijk zijn:

(uitgedrukt in KG.):

Jaar	Wereldproductie Kunstzijde	Wereldproductie Echte Zijde	Productie Nederland
1921	19 millioen	30 millioen	0,8 millioen
1922	32 „	32 „	1,1 „
1923	44 „	34 „	1,2 „
1924	68 „	31 „	1,8 „
1925	ca. 85 „	ca. 30 „	ca. 3,2 „

Uit bovenstaande cijfers blijkt dus de groote toename van de productie in de laatste 5 jaar, waarbij in 1923 voor het eerst meer Kunstzijde geproduceerd werd, dan er aan Natuurzijde voortgebracht werd. De Kunstzijde-ontwikkeling is echter tot nog toe van geen invloed geweest op die der echte zijde; integendeel de echte zijde is in de laatste jaren duurder dan ooit.

Wat den prijs der Kunstzijde zelf betreft zien wij, dat deze percentsgewijze reeds veel dichter bij den vooroorlogsprijs staat dan die van Natuurzijde, katoen of wol. Nemen wij als basis aan, den gemiddelden prijs van de jaren 1911, 1912, 1913, dan zien wij:

Jaar	Kunstzijde	Zijde	Wol	Katoen
1911/12/13	100	100	100	100
1924	114	170	221	229

In 1925 is de prijs der Kunstzijde zelfs nog verder omlaag gegaan, zoodat zij thans vrijwel op het vooroorlogsche niveau staat.

Onder de rij van producenten is de plaats van Nederland op de Wereldmarkt een zeer goede. Het gemaakte product wordt geroemd als zeer egaal in aanverving en gelijkmatig in eigenschappen, iets wat de Kunstzijde-verwerker als eerste eisch stelt. Dit blijkt dan ook wel uit het feit, dat bijv. in Amerika de Arnhemse fabriek voor bepaalde deniers voor haar product meer kan maken dan andere fabrieken, welke volgens hetzelfde procédé werken.

De Nederlandsche fabrieken zijn bovendien sterk geïnteresseerd in verschillende buitenlandse ondernemingen in Italië, Spanje en Frankrijk. Met behulp van de Maekubee (Arnhem) werd voor zeer korten tijd de British Enka Silk Corp. opgericht. Wat betreft de positie van deze fabriek volge hier de vertaling van wat een Amerikaansche courant, de „Daily News Record”, hierover onlangs schreef:

„De positie van de Nederlandsche firma's in Engeland is anders dan die van andere Continentale firma's, daar de productieprijs in Holland en Engeland ongeveer gelijk is. Wordt, zooals sommige beweren, het invoerrecht van de garens afgenomen, dan zullen de Hollandsche firma's hierdoor geen schade lijden, doch de andere Continentale firma's uit Duitschland en Italië (met hunne lagere productiekosten in hun eigen land. D. G. Zw.) zullen, indien zij zich in Engeland mochten vestigen, hierdoor een gevoeligen klap krijgen.”

Terwijl de Nederlandsche Kunstzijdeproducenten zich zoo ondernemend en vooruitstrevend betoonden, waren de Nederlandsche fabrikanten, welke voor Kunstzijdeverwerking in aanmerking komen, eenigszins huiverig om met het nieuwe artikel te beginnen. Het heeft langen tijd geduurd, voor zij het nut inzagen en zij, in

navolging van het buitenland, tot verwerking overgingen.

Het vooroordeel tegen het artikel als zoodanig, de vermeende ongeschiktheid van den arbeider, die aan katoen of wol gewend is, en last but not least de hooge prijs, heeft hen jaren teruggehouden om het nieuwe artikel te probeeren. Thans echter heeft men een goed begin gemaakt en worden alom in Twente en Brabant proeven genomen op kleinere of grootere schaal; is het zelfs reeds menigen fabrikant gelukt artikelen te maken, waarmede hij op de wereldmarkt voor den dag kan komen en met het buitenland kan concurreeren. Men heeft ingezien, dat men, ondanks het prijsverschil met katoen producten verkrijgt, welke het zeer wel loonend maken om ze te fabricceeren, zoodat men thans zoowel in Nederland als in het buitenland verschillende stoffen ziet, gemaakt in Nederland met Nederlandsche zijde. ¹⁾

Bovendien biedt het verwerken van Kunstzijde door katoen- en wolfabrikanten voor hen dit voordeel, dat zij met een bestaande installatie, dus zonder wijziging of uitbreiding, een hooger omzet kunnen bereiken, wat natuurlijk de rentabiliteit van hun bedrijf ten goede zal komen.

Tot slot:

Welke toekomst heeft de Kunstzijde?

Uit het bovenstaande is duidelijk gebleken, welke hooge eischen men aan een goede Kunstzijde moet stellen, om een product te verkrijgen, dat voor een succesvolle verwerking in aanmerking kan komen. Verder dat het maken van een dergelijke goede Kunstzijdekwaliteit niet het werk is van eenige maanden, maar een resultaat van jarenlange ervaring. Er zijn voorbeelden te over van fabrieken, welke het niet verder brachten, dan laboratoriumproeven en daarna wegens gebrek aan verderen financieelen steun moesten ophouden. Hieruit blijkt wel, dat het oprichten van nieuwe fabrieken en zeker van die, welke technisch geheel buiten het verband der groote concerns staan, nog niet direct behoef te beteekenen, dat deze fabrieken eerlang hun productie op de wereldmarkt zullen brengen. Tusschen een mooi uitgevoerd prospectus of krantenartikel en het afleveren van prima garens ligt voor deze fabrieken een zeer lang en moeilijke weg, te meer daar de Kunstzijdefabricage voor een groot deel op empirische grondslagen berust. Wij kunnen dan ook wel zeker zijn, dat vele dezer fabrieken, die van voren af aan moeten beginnen, onderweg zullen sneven. In de geschiedenis der Kunstzijdefabrieken vindt men hiervan tal van voorbeelden. Zoo is er een Engelsche firma, die tot nog toe reeds een kapitaal heeft aangewend, gelijkstaand met 30 pCt. van de kapitalen der Nederlandsche firma's, terwijl zij een productie heeft bereikt van slechts 3 pCt. van die der Nederlandsche fabrieken.

Wat thans de kwestie van overproductie betreft: Geen ingewijde zal zich over eenig groot tijdsverloop aan een voorspelling durven wagen. Voor de naaste toekomst mag men er echter zeker van zijn, dat, waar de verwerkings-mogelijkheden en afzetgebieden nog zoo talrijk zijn, hiervoor nog geen gevaar bestaat. Integendeel heeft het verwerken van Kunstzijde, te zamen met andere textielvezels, in menige branche een nieuwe opleving gebracht. Het bovengenoemde Amerikaansche blad drukte dit als volgt uit:

„It is hardly too strong a statement, to write, that Rayon combined with Cotton and Wool has saved the entire cotton industry, as far as women's wear is concerned, from disaster.”

en verder:

„It is just as important to style as was the introduction of Silk itself from the Orient to the Weavers of Italy and Flanders in the Middle Ages, or the ability to

¹⁾ Op de Parijsche tentoonstelling is o.a. met veel succes een damast met Kunstzijden inslag geëxposeerd (volgens het ontwerp van een bekend Nederl. kunstenaar), dat in een Brabantsche fabriek vervaardigd was.

spin Cotton Yarn with machines in England in the Eighteenth Century.”

Dat de Kunstzijde echter, zooals men vaak hoort beweren, de katoen of eenig ander spinmateriaal geheel verdringen zal, is m.i. uitgesloten. Zeker is echter, dat zij, waar de productie thans nog slechts 1 pCt. is van die van alle spinvezels te zamen, bij een gebruik naast en te zamen met andere vezelstoffen de toekomst vol vertrouwen tegemoet mag gaan. D. G. ZWARTZ.

Arnhem, October 1925.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijke overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand October 1925, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van October 1924.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand *f* 40.759.500 op tegen *f* 40.188.600 in October 1924 en vertoonden mitsdien een vooruitgang van *f* 570.900. De totale opbrengst in de afgelopen maand overtrof de raming met een bedrag van *f* 5.930.900.

De opbrengst over de eerste tien maanden van dit jaar bedroeg *f* 17.215.100 meer dan de opbrengst in hetzelfde tijdvak van 1924, terwijl de raming met een bedrag van *f* 33.070.500 werd overschreden.

In vergelijking met de overeenkomstige maand van het vorige jaar vertoonden de grondbelasting, de dividend- en tantiëmebelasting, de vermogensbelasting, de suiker-, de wijn-, de gedistilleerd-, de zout-, de bier-, de geslacht- en de tabaksaccijns, de zegelrechten, de registratierechten, de invoerrechten en de domeinen een hooger opbrengstcijfer. Daarentegen brachten minder op de personeele belasting, de inkomstenbelasting, de belasting op rijwielen, de belasting op speelkaarten, de successierechten en de loodsgelden.

In tegenstelling met de twee vorige maanden, toen de grondbelasting eenigszins terugliep, wijst dit middel thans weer een hoogere opbrengst aan. Het surplus bedraagt *f* 36.200 en is aan toevallige omstandigheden toe te schrijven. De personeele belasting daarentegen gaf *f* 818.600 minder te boeken dan in October 1924. Laatstbedoeld nadeelig verschil staat evenwel in verband met de hoogere ontvangsten in de vorige maanden des jaars (in het bijzonder in de maand September) dank zij de vluigere invordering verkregen. Vergelijkt men de ontvangsten uit deze bronnen van inkomst over de eerste 10 maanden van 1924 en 1925, dan blijkt, dat het loopende jaar een surplus boven 1924 aanwijst van respectievelijk *f* 1.474.000 en *f* 2.419.700. Ook de raming werd, gerekend naar de eerste 10 maanden, bij beide belastingen door de opbrengst overtroffen; het voordeelig verschil bedroeg onderscheidenlijk *f* 2.429.600 en *f* 1.480.800.

De inkomstenbelasting vertoonde opnieuw een lager opbrengstcijfer (ditmaal van *f* 10.600). Een bepaalde reden kan voor dit onbeteekenend verschil echter niet worden opgegeven. Bij vergelijking van de ontvangsten uit deze belasting over de eerste 10 maanden van 1924 en 1925 blijkt, dat de opbrengsten zich als volgt over de verschillende dienstjaren splitsen:

	Jan. t.m. Oct. 1924	Jan. t.m. Oct. 1925
1920/21	<i>f</i> 1.401.700	—
1921/22	„ 4.500.200	—
1922/23	„ 13.970.900	<i>f</i> 3.731.300
1923/24	„ 52.898.300	„ 10.012.200
1924/25	„ 9.564.900	„ 52.660.100
1925/26	—	„ 12.133.100
	<i>f</i> 82.336.000	<i>f</i> 78.536.700

De opbrengst over de eerste 10 maanden van 1925 blijft dus *f* 3.799.300 bij die van hetzelfde tijdvak van 1924 ten achter. Daarentegen werd de raming met *f* 7.703.300 overtroffen. Op zichzelf genomen geeft dit laatste cijfer reden tot tevredenheid, al zal men goed doen met het trekken van bepaalde conclusies uiterst voorzichtig te zijn; daar, zooals reeds meermalen werd opgemerkt, de snellere invordering en het

scherpere toezicht op den loop van dit middel een gunstigen invloed hebben uitgeoefend.

De dividend- en tantiëmelasting bracht ditmaal f 479.300 méér op dan in October 1924. Het is niet mogelijk dit verschil toe te lichten. Zooals bekend komen de baten uit deze belasting op zeer onregelmatige wijze binnen; uit de opbrengst van één bepaalde maand mogen dan ook geen gevolgtrekkingen worden gemaakt. Beschouwt men evenwel de opbrengst over het tijdvak Januari t.m. October, dan blijkt het resultaat alleszins bevredigend te zijn. De opbrengst over de eerste 10 maanden van 1924 werd nl. in bedoeld tijdvak met f 2.557.100 overschreden, terwijl 10/12 der raming met niet minder dan f 5.996.600 werd overtroffen. Neemt men bovendien nog in aanmerking, dat de inkomst uit dit middel voor het geheele jaar 1925 op slechts f 12.000.000 werd geraamd, dan blijkt, dat van Januari t.m. October reeds een surplus van f 3.996.600 boven laatstgemeld bedrag kon worden geboekt.

Evenals de beide vorige maanden liep de vermogensbelasting vooruit, ditmaal met een bedrag van f 41.500, waaraan intusschen niet te veel beteekenis mag worden gehecht. Vergelijking van de eerste 10 maanden van 1924 en 1925 levert voor het laatste jaar een voordeelig verschil op van f 265.200; de snellere invordering zal hieraan wel niet vreemd zijn. De raming werd echter niet bereikt; de opbrengst over Januari t.m. October bleef nl. f 414.200 bij de raming ten achter.

De accijnzen bewogen zich alle, zonder eenige uitzondering, in stijgende lijn. De suikeraccijns bracht f 226.200 meer voor de schatkist op, waardoor het decrees der vorige maand weer voor een belangrijk deel werd geneutraliseerd. De loop van dit middel blijft tot voldoening stemmen. De wijnaccijns gaf een hoogere opbrengst van f 6.700 te zien, waarschijnlijk toe te schrijven aan het gestadig toenemend verbruik van dit genotmiddel. De gedistilleerdaccijns klom met f 53.000, voor welke toeneming evenwel geen bepaalde reden aanwijsbaar is. Over het algemeen genomen blijft dit middel een slecht figuur op den middelenstaat maken; het is de eenige accijns, waarvan de opbrengst over de eerste 10 maanden van 1925 bij die van het overeenkomstige tijdvak van 1924 ten achter bleef. Het nadeelig verschil bedraagt f 1.438.100, terwijl de opbrengst in eerstgenoemde periode door de raming voor 10 maanden zelfs met f 3.474.900 werd overschreden. De fraude vormt nog steeds een factor van beteekenis, al mag zeker niet worden vergeten, dat ook het gebruik door den hoogen prijs en de actie der drankbestrijding voortdurend blijft afnemen. Het zout leverde een bedrag van f 26.300 méér voor de schatkist op, een gevolg van de toeneming van het verbruik van binnenlandsch geraffineerd zout. Voor de stijging van den bieraccijns (met f 50.100) is een bepaalde oorzaak niet aanwijsbaar, evenmin als voor het ruimer vloeien van den geslachtsaccijns, die een vooruitgang van f 12.100 te zien gaf. Bij laatstgenoemden accijns moge er op worden gewezen, dat de opbrengst over de eerste 10 maanden van 1925 wel die van hetzelfde tijdvak van 1924 te boven ging, doch een bedrag van f 254.800 bij 10/12 der raming ten achter bleef. Ten slotte trekt nog de tabaksaccijns de aandacht, die van f 1.357.100 op f 1.679.600 klom en diensvolgens een accres van f 322.500 vertoonde. De verhoogde opbrengst houdt verband met de op 1 Januari jl. in werking getreden accijnsverhoging op sigaretten en rooktabak. De loop van dit middel in de laatste maanden wettigt het vermoeden, dat de totale opbrengst over 1925 op f 18 à f 19 millioen kan worden geschat (de raming bedroeg f 16.500.000).

De belasting op speelkaarten leverde f 8200 op tegen f 12.700 in October 1924. De achteruitgang is vermoedelijk te wijten aan frauduleuzen invoer van speelkaarten in de provincie Noord-Brabant.

De rijwielbelasting bracht nog een bate van f 1700 op (in October 1924 f 14.200), waardoor de totale

opbrengst van het loopende jaar steeg tot f 6.480.300, zijnde f 1.480.300 boven de raming.

Van de middelen, die meer in rechtstreeksch verband met het zakenleven staan, brachten de zegelrechten f 218.000 méér op, geheel toe te schrijven aan het ruimer vloeien van de beursbelasting (f 318.500 meer). Nog telkens worden nieuwe leeningen uitgegeven voor conversie van oude leeningen met een hooger rentetype; bovendien valt in den effectenhandel eenige meerdere bedrijvigheid te constateeren. De registratierechten vertoonden een accres van f 50.400, hetgeen zijn oorzaak in den geregelden vooruitgang van het bedrijfsleven vindt. De invoerrechten stegen met niet minder dan f 1.579.800 ten gevolge van de inwerkingtreding der nieuwe Tariefwet op 1 Juli 1925. Daarentegen daalden de statistiekrechten met f 14.900 en de loodsgelden met f 6100. Aan deze laatste cijfers behoeven evenwel geen pessimistische beschouwingen te worden vastgeknoopt; de opbrengst van beide middelen over de eerste 10 maanden van 1925 overtrof zoowel de opbrengst van hetzelfde tijdvak van 1924 als de raming; die van de loodsgelden kwam nu reeds f 348.700 uit boven de voor het geheele jaar 1925 geraamde opbrengst ad f 3.000.000.

Ten slotte moge nog worden gewezen op de grillige successierechten, die ditmaal slechts f 3.633.600 inbrachten, zijnde f 1.771.200 minder dan in October van het vorige jaar; op de domeinen, die f 98.500 meer te boeken gaven, en op het recht op de mijnen, dat in October 1924 f 1300 opleverde, doch thans, waar de heffing van dit middel is geschorst, niets meer inbracht.

De inkomsten van het „Leeningfonds 1914” bedroegen in de afgelopen maand f 9.624.600 (raming f 7.800.000), tegen f 9.876.900 in October 1924. Van eerstgemeld bedrag was ruim 43,9 ton aan de Verdedigingsbelastingen te danken. In de eerste 10 maanden van 1925 kwam f 80.930.500 binnen (in hetzelfde tijdvak van het vorige jaar f 82.712.600).

Tot ons leedwezen ontbreekt ons in dit nummer de ruimte tot publicatie van de voortzetting van het artikel over de N.U.M. — Red.

MAANDCIJFERS.

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

	September 1925		October 1925	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeningen op ult ^o ..	111.460		112.204	
Ontv. stortingen ..	381.257	60.587.760	444.987	74.893.683
Uitbet. chèques ..	117.560	49.570.945	136.483	52.697.966
Bijschrijvingen ..	921.829	374.790.367	1.054.047	378.135.051
waarvan in giro		307.046.352		303.898.872
Afschrijvingen ..	592.448	357.068.006	675.061	354.872.587
waarvan in giro		307.046.352		303.898.872
Gezamenlijk te goed op ult ^o ..		413.487.468		437.022.246
Belegd		71.892.029		65.424.511

RIJKSPOSTSPAARBANK.

OCTOBER	1923	1924	1925
Inlagen	f 10.190.090	f 9.761.939	f 9.927.890
Terugbetalingen ...	„ 10.535.529	„ 11.445.596	„ 10.857.222
Tegood der inleggers op ultimo	„ 297.632.299	„ 300.856.443	„ 303.236.785
Nom. bedr. der uitst. staats-schuldboekjes op ultimo	„ 44.567.150	„ 43.823.800	„ 41.892.200
Spaarbankboekjes:			
Aantal nieuw uitgegeven	10.676	9.937	10.296
Aantal geheel afbetaald	7.791	9.098	8.085
Aantal in omloop op ultimo	1.950.833	1.966.643	1.981.947

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.
(In Guldens).

	October 1925	Sedert 1 Januari 1925	Overeenkomstige periode 1924
Directe belastingen.			
Grondbelasting	1.074.695	18.367.980	16.893.941
Personeele belasting ..	2.487.249	22.439.163	20.019.511
Inkomstenbelasting ..	8.397.553	78.536.683	82.335.994
Dividend- en tantièmebelasting	1.357.117	15.996.616	13.439.544
Vermogensbelasting ..	1.739.434	8.335.813	8.070.653
Accijnzen.			
Suiker	3.475.929	34.870.052	32.142.577
Wijn	64.432	1.929.127	1.804.791
Gedistilleerd	4.653.627	38.275.093	39.713.151
Zout	189.719	1.678.882	1.368.522
Bier	1.289.826	10.484.048	7.257.502
Geslacht	871.886	8.078.505	7.869.164
Tabak	1.689.655	15.077.072	13.578.629
Belast. op speelkaarten	8.152	74.086	85.341
Rijwielbelasting	1.728	6.480.327	5.247.228
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	2.087.396 ^a	19.877.086 ^a	15.622.373 ^a
Registratierechten	1.606.134	18.106.051	19.578.211
Successierechten	3.633.613	35.980.505	38.847.761
Invoerrechten.			
Gouden en zilver werken			
Belasting	97.030	823.230	758.998
Essaailoon	106	757	882
Statistiekrecht	382.313	3.513.515	3.460.857
Mijnen	—	406.630	545.877
Domainen	361.270	2.450.514	2.114.927
Staatsloterij	169.215	625.307	629.704
Jacht en visscherij	16.549	252.909	255.128
Loodsgelden	386.200	3.348.719	2.930.566
Totaal-Generaal ..	40.759.442	381.355.477	364.140.332

1) Hieronder begrepen f 641.592 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionairs in effecten, enz. (Beursbelasting). 2) Idem f 4.547.186. 3) Idem f 3.028.644.

HEFFINGEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	Oct ber 1925	Sedert 1 Januari 1925	Overeenkomstige periode 1924
Verdedigingsbelast. Ia	521.830	2.499.733	2.387.746
Verdedigingsbelast. Ib	1.602.289	8.241.014	8.038.983
Verdedigingsbelast. II	2.268.061	20.594.673	23.063.277
Opcenten:			
Grondbelasting	213.440	3.693.289	3.392.034
Personeele belasting ..	547.953	4.457.675	3.876.135
Inkomstenbelasting ..	2.358.920	22.410.656	24.477.610
Vermogensbelasting ..	434.859	2.083.806	1.993.735
Dividend- en tantièmebelasting	447.848	5.278.883	4.435.050
Suiker	695.186	6.974.010	6.428.515
Wijn	12.886	385.825	360.958
Gedist. (binn.-en buitl.)	465.363	3.827.509	3.971.315
Zegelrecht van buitl. eff.	55.993	483.389	287.258
Totaal	9.624.628	80.930.462	82.712.616

SPLITSING VAN DE OPBRENGST DER GROND-, PERSONEELE-, INKOMSTEN- EN VERMOGENSBELASTING SEDERT 1 JANUARI 1925.

Dienstjaren	Grondbelasting	Personeele belasting	Inkomstenbelasting	Vermogensbelasting
1920/21	—	—	—	167
1921/22	—	—	—	1.681
1922/23	—	—	3.731.292	11.754
1923/24	151.896	1.475.519	10.012.164	49.803
1924/25	3.741.701	3.103.997	52.660.074	5.953.835
1925/26	14.474.383	17.859.647	12.133.153	2.318.573
Totalen ..	18.367.980	22.439.163	78.536.683	8.335.813

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Disc. Wissels. 3½	3 Oct. '25	Zwits. Nat. Bk. 3½	22 Oct. '25
Bel. Binn. Eff. 4	3 Oct. '25	N. Bk. v. Denem. 5½	7 Sept. '25
Bk. Vrsch. in R.C. 5	3 Oct. '25	Zweedsche Rbk 4½	8 Oct. '25
Javasche Bank ..	4½ 20 Oct. '25	Bank v. Noorw. 5	14 Sept. '25
Bank van Engeland 4	1 Oct. '25	Bk. v. Tajecho-slowakijë.	7 25 Mrt. '25
Duitsche Rijksbk.	9 26 Feb. '25	N. Bk. v. O'rijk.	9 3 Sept. '25
Bank v. Frankrijk 6	9 Juli '25	N. Bk. v. Hong.	7 22 Oct. '25
Belgische Nat. Bnk. 6½	5 Nov. '25	Fed. Res. Bank N.Y.	3½ 26 Feb. '25
Fed. Res. Bank N.Y. 3½	26 Feb. '25	Bank v. Italië.	7 17 Juni '25
Bank van Spanje ..	5 23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk	5½

OPEN MARKT.

	1925				1924	1923	1914
	21 Nov.	16-21 Nov.	9-14 Nov.	2-7 Nov.	17-22 Nov.	19-24 Nov.	20-24 Juli
Amsterdam Partic. disc. Prolong.	3½/2	3-1/2 3¼-4	3½/8-3/8 3-1/4	3½/8-1/2 3¼-4	4½/4-7/8 4¼-3¼	3½/4-4 3½/2-4¼	3½/8-3/16 2¼-3¼
Londen Daggeld ..	2½/2-3 3½/16	2½/2-3½/2 3½/8-15/16	2½/4-4 3½/8-15/16	2½/2-4 3½/8	2-4 3½/16-3¼	2-3¼ 3½/8	1¾-2 2¼-3¼
Berlijn Daggeld ..	7½-9¼	7-9¼	7-10	7½-10½/2	—	—	—
Partic. disc. 30-55 d. ...	6¾/4	6¾/4	6¾/4	6¾/4-7	—	—	—
56-90 d. ...	6¾/4	6¾/4	6¾/4	6¾/4-7	—	—	2½/8-1/2
Waren-wissel.	8½/2-3¼	8½/2-3¼	8½/2-3¼	8¾/4-7/8	—	—	—
New York 1) Call money	4½/2-3¼	4½/2-5¼/4	4½/2-5¼/4	4½/2-5¼/4	2½/2-3¼/4	4½/2-5	1¾/4-2½/2
Partic. disc.	3½/8	3½/8	3½/8	3½/8	—	—	—

1) Call money-koers v. 20 Nov. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijd.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York **)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
17 Nov. 1925	2.48½/8	12.04½/8	59.16	9.92½/8	11.27	100¾/8
18 " 1925	2.489/16	12.04½/8	59.17	9.97	11.27	100¾/8
19 " 1925	2.489/8	12.04½/8	59.19	9.80	11.27	100¾/8
20 " 1925	2.489/8	12.04½/8	59.19½	9.88½/8	11.27	100¾/8
21 " 1925	—	12.04½/8	59.19	9.72½/8	11.27	100¾/8
23 " 1925	2.489/4	12.04½/8	59.21	9.65	11.26½/8	100¾/8
Laagste d.w. 1)	2.487/10	12.04½/8	59.14	9.58	11.24	100¾/8
Hoogste d.w. 1)	2.4815/16	12.04½/8	59.21	10.02	11.28	100¾/8
16 Nov. 1925	2.489/16	12.04½/8	59.16	9.98	11.27	100¾/8
9 " 1925	2.487/10	12.04½/8	59.15½	9.87	11.27½/8	100¾/8
Muntpariteit	2.48%	12.10	59.26	48.—	48.—	100

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
17 Nov. 1925	47.92½/2	35.05	7.36	1.16	9.92	35.40½
18 " 1925	47.92½/2	35.05	7.36	1.15	9.93	35.40
19 " 1925	47.95	35.05	7.36	1.15	9.91	35.41
20 " 1925	47.95	35.05	7.36	1.14	9.98	35.39
21 " 1925	47.95	35.05	7.36	1.15	—	—
23 " 1925	47.95	35.07½/2	7.36	1.10	10.11	35.40
Laagste d.w. 1)	47.87½/2	35.—	7.34	1.05	9.87	35.35
Hoogste d.w. 1)	48.—	35.15	7.38	1.22½/2	10.15	35.50
16 Nov. 1925	47.92½/2	35.05	7.36	1.15	10.—	35.44½
9 " 1925	47.90	35.02½/2	7.36	1.20	9.82	35.48½
Muntpariteit	48.—	35.—	50.41	48.—	48.—	48.—

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
17 Nov. 1925	66.50	61.90	50.62½/2	6.26	103¾/8	2.48¾/8
18 " 1925	66.50	61.95	50.65	6.26	103¾/8	2.48¾/8
19 " 1925	66.55	62.—	50.70	6.26	103¾/8	2.48¾/8
20 " 1925	66.55	61.95	50.75	6.26	103¾/8	2.48¾/8
21 " 1925	66.52½/2	61.95	50.75	6.26	103¾/8	2.48¾/8
23 " 1925	66.55	61.87½/2	50.70	6.26	103¾/8	2.48¾/8
Laagste d.w. 1)	66.40	61.80	50.50	6.25	103¾/8	2.48¾/8
Hoogste d.w. 1)	66.65	62.10	52.—	6.30	104	2.49
16 Nov. 1925	66.50	62.—	50.70	6.27	103¾/8	2.48¾/8
9 " 1925	66.45	61.85	50.45	6.26	103¾/8	2.48¾/8
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	105	2.48¾/8

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 23 November 1925.

Gedurende de achter ons liggende week heeft de beurs te Parijs weder het bekende beeld vertoond: zwakke houding van Fransche staatsfondsen en obligatiën, stijgende koersen van aandelen en vooral van buitenlandsche fondsen.

Te Berlijn is de markt buitengewoon ongeanimeerd geweest. De koersen hebben over de geheele linie het laagste punt van het loopende jaar bereikt. De verklaring hiervan is deels in algemeene, deels in bijzondere oorzaken te zoeken. Tot de algemeene oorzaken behoort de diepe depressie, waarin het Deutsche bedrijfsleven zich nog bevindt, waardoor het rendement op de binnenlandsche aandelen zoo gering is geworden, dat de koersstand langzamerhand wel hiermede in overeenstemming moet worden gebracht. Voorts is de kapitaalcracht van Duitschland dermate afgenomen, dat de groote kring van spaarders, welke vroeger steeds gereed stond om ter beurze in te grijpen, thans niet of niet in voldoende mate meer aanwezig is. Tot de bijzondere oorzaken behooren de moeilijkheden, waarin verschillende industriële ondernemingen zich bevinden. Hierdoor is het bovendien noodzakelijk geworden, dat groote bedragen zijn vastgelegd, ten einde een kalme afwikkeling of regeling door de banken mogelijk te maken, doch waardoor de toch al reeds beperkte geldmiddelen niet aan het algemeene bedrijfsleven ten goede kunnen komen.

Te Londen is de beurs wel iets kalmer geweest, vooral in de beleggingsafdeeling, als gevolg van de talrijke nieuwe emissies, welke in de afgelopen berichtsweek plaats hebben gevonden. Bovendien werd de markt gedrukt door de mislukking van enkele leeningen, zooals bijv. die voor rekening van de Goudkust. Ten deele moet de mislukking van deze leening echter worden toegeschreven aan den te hoogen emissieprijs (94 pCt. voor een 4½ pCt. obligatie). Nadat een discontoverhooging door de Bank of England was uitgebleven is de markt iets vaster van toon geworden. Wat de aandelenrubrieken betreft, hebben voornamelijk rubberaandelen van groote levendigheid blijk gegeven. Voorts viel de aandacht op kunstzijdesoorten, welke echter eerder aangeboden waren, als gevolg van de introductie te Londen van aandelen Snia Viscosa.

Te New York heeft een weifelende stemming de overhand gekregen. De discontoverhoogingen van de Federal Reserve Bank te Boston, Cleveland en Philadelphia hebben de aandacht op de geldmarkt gevestigd en tevens de gedachte gewekt, dat de Federal Reserve Bank te New York ook tot verhooging van den rentevoet zou overgaan. Dit is inmiddels niet geschied, zodat het vertrouwen weder is teruggekeerd, mede doordat de gewone credieten bij de Federal Reserve Bank niet bovenmatig zijn gestegen. Wel schijnt de fondsenmarkt in sterke mate beslag te hebben gelegd op beschikbare middelen, doch ook deze week hebben zich geen teekenen voorgedaan, waaruit zou kunnen blijken, dat er beleeningen in verontrustende mate zijn aangezegd. De stemming is ten slotte dan ook beter geworden, hoewel eenigszins onregelmatig.

Ten onzent heeft de *beleggingsmarkt*, zooals gewoonlijk, een rustig verloop gehad. De prolongatierente is weliswaar iets gestegen, doch op de fondsen uit deze afdeeling heeft dit geen effect gehad. Noch voor binnenlandsche, noch voor buitenlandsche beleggingsfondsen zijn wijzigingen van beteekenis voorgekomen. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 105^{15/16}, 106, 105^{15/16}; 4½ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 98^{7/8}, 98^{15/16}; 7 pCt. Ned.-Indië: 101^{1/4}, 101^{15/16}, 101^{13/16}; 5 pCt. Brazilië 1903 £100: 76^{3/4}, 77, 76^{3/4}; 8 pCt. Sao Paulo: 102^{7/8}, 102^{3/4}, 103.

Daarentegen waren de aandelenmarkten, althans voor sommige afdeelingen, veel levendiger van toon. In de eerste plaats was dit het geval voor *rubberaandelen*, welke over de gansche linie een krachtige stijging te aanschouwen hebben gegeven. De rubberprijs te Londen heeft hiertoe aanleiding gegeven benevens berichten, volgens welke groote verkoopen uit oogst 1926 tot zeer winstgevendende prijs plaats hebben gevonden. Tegen het einde der berichtperiode ontstond echter eenige aarzeling, waarvoor bepaald aanwijsbare oorzaken niet zijn te noemen. Volgens sommige geruchten ter beurze zouden geldgevers iets stroever zijn geworden met het beschikbaar stellen van prolongatiegeld, indien in het onderpand een belangrijk percentage rubberfondsen zou voorkomen. Iets positiefs is hieromtrent echter niet bekend geworden. In ieder geval deed zich eenig aanbod gevoelen, waardoor een gedeelte van het in de achter ons liggende dagen behaalde koers-avance verloren is gegaan. Amsterdam Rubber: 408^{5/8}, 434^{1/4}, 420^{1/2}; Deli-Batavia-Rubber: 292, 314, 309^{1/2};

Hessa Rubber: 532, 585^{1/2}, 561^{1/2}; Kali Telepak: 490, 499, 480; Ned.-Ind. Rubber en Koffie: 330^{1/2}, 334, 321^{1/2}; R'dam Tapanoeli: 210^{1/2}, 244, 236; Serbadjadi: 442^{1/2}, 455, 445; Sumatra Caoutchouc: 375, 404^{1/2}, 382; Tjeboeni Tjipingpok: 264, 286^{1/2}, 296.

Ook de *tabaksmarkt* is buitengewoon opgewekt geweest, met name voor certificaten „De Oostkust”, welke later door aandelen Deli Batavia Tabak en aandelen Senembah werden gevolgd. De aanleiding tot de krachtige koersverheffing moet hier worden gevonden in de groote rubberbelangen, welke de genoemde maatschappijen bezitten. Toen later op de rubberafdeeling een reactie intrad, moesten ook op de tabaksafdeeling de noteringen een deel van hun niveau prijsgeven, hoewel de achteruitgang hier veel beperkter is gebleven. Arendsburg: 560, 587, 590; Deli Batavia: 420, 464^{1/2}, 449; Deli Mij.: 410^{1/2}, 441, 431; de Oostkust: 247^{1/4}, 280^{1/4}, 262^{1/4}; Senembah: 496^{1/4}, 531^{1/2}, 517^{1/2}.

Suikeraandelen hebben gevarieerd met de wisselende noteringen voor Cubasuiker te New York. Langzamerhand echter is een betere ondergrond ontstaan, vooral toen de V.J.S.P. afdoeningen meldde, welke wederom f 0,25 per picol hooger waren dan de vorige. Hierdoor konden aandelen H.V.A., welke aanvankelijk een scherp koersval te zien hebben gegeven, zich bijna geheel weder herstellen, terwijl de overige soorten de beweging van het hoofdfonds op een afstand volgden. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 164^{1/2}, 162, 164^{1/4}; Handels Verg. Amsterdam: 626^{1/2}, 644^{1/2}, 639; Maron: 275, 264^{1/2}; Moorman: 421, 405, 417; Poerworedjo: 112, 113^{1/8}, 112^{1/4}; Tjepper: 585, 592, 599; Watoetoelis Poppoh: 694, 696, 653 (ex div.), 650^{1/2}.

De *petroleumafdeeling* heeft weinig variaties te aanschouwen gegeven. Aandelen Koninklijke Petroleum Mij. bleven nagenoeg onveranderd, al werd de stemming tegen het slot vaster. Aandelen Geconsolideerde bleven zich handhaven op het peil, dat door het aanbod tot omwisseling door de Koninklijke Petroleum Mij. op de halve waarde van één aandeel van laatstgenoemde Mij. minus het dividend over 1925 is vastgesteld. Dortsche Petr. Ind. Mij.: 379^{1/2}, 384, 381; Gecon. Holl. Petroleum Cy.: 186^{5/8}, 189^{1/2}, 190^{1/2}; Kon. Petr. Mij.: 404^{1/2}, 401^{3/4}, 408^{1/2}.

Scheepvaart aandelen waren nagenoeg verwaarloosd, doch ondervonden even den invloed van de iets betere omstandigheden op de vrachtenmarkt. Holland Amerika Lijn: 62^{1/2}, 62^{1/4}, 62^{1/2}; Java-China Japan Lijn: 113, 116, 115^{1/2}; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 76^{1/2}, 75^{1/8}, 76^{1/4}; Ned. Scheepvaart Unie: 155, 157^{1/2}; Stoomvaart Mij. Nederland: 169, 168, 169^{1/2}.

De *industriële markt* bleef over het algemeen rustig. Hier en daar ontstond echter eenige belangstelling, o.a. voor Jurgensaandelen, welke voorbijgaand een hooger peil konden bereiken. Voorts werd de aandacht in deze afdeeling geconcentreerd op aandelen in kunstzijdeondernemingen, meer in het bijzonder op Maekubee, waaromtrent verluide, dat opnieuw aankopen voor Engelsche rekening plaats hebben gevonden. In aansluiting hieraan waren ook de overige kunstzijdesoorten opgevekt gestemd. Centrale Suiker Mij.: 127, 125^{1/2}, 125^{3/8}; Hollandsche Kunstzijde Industrie: 147, 150^{1/4}, 147^{1/2}; Holl. Mij. t. h. maken v. W. in Gew. Beton: 188^{1/2}, 197, 194; Jurgens: 125, 129^{1/2}, 127; Maekubee: 164^{1/4}, 171, 169^{3/4}; Ned. Kunstzijdefabriek: 352, 359, 348, 351^{1/2}; Philips Gloeilampen: 413^{1/2}, 403^{1/4}, 402.

De afdeeling voor *bankaandelen* was verdeeld. Aandelen Rotterdamse Bankvereniging reageerden eenigszins; daarentegen waren de Indiësche creditaandelen iets sterker gezocht. Zeer vast bleken aandelen Bank Associatie te zijn. Amsterdamsche Bank: 158, 159^{1/2}; Holl. Bank v. Zuid-Amerika: 85^{1/4}, 82^{1/4}, 84^{1/4}; Koloniale Bank: 183^{1/2}, 181^{1/2}, 184^{1/2}, 183; Ned.-Ind. Handels Bank: 147^{1/4}, 148^{15/16}, 148^{1/2}; Ned. Handel Mij.: 142^{1/2}, 144^{1/2}, 145^{1/4}; R'damsche Bankverg.: 72, 70, 67^{1/2}; Twentsche Bank: 132, 133.

De *minmarkt* was uiterst stil, met geringe variaties; in aandelen Redjang Lebong echter ontstond nogal eenig aanbod, waardoor de koers een tiental procenten reageerde. Alg. Exploratie Mij.: 142^{1/4}, 137^{1/2}, 139^{1/2}; Redjang Lebong: 315^{1/4}, 313, 305; Singkep Tin: 249^{1/2}, 256, 259^{1/2}.

De *Amerikaansche afdeeling* was kalm en volgde den koersloop te New York. American Water Works: 280 (ex div.), 290, 285; Anaconda Copper: 101^{1/16}, 99, 100; Studebaker: 1472^{1/2}, 1440, 1435; United States Steel Corp.: 132^{1/4}, 129, 130; Baltimore & Ohio: 91, 92^{1/2}, 91^{5/8}; Erie: 36, 37^{1/2}, 37^{1/8}; Southern Pacific: 101^{1/4}, 102, 101^{15/16}; Union Pacific: 145, 146, 144^{1/4}; Wabash Railway: 40^{3/4}, 39^{13/16}, 40^{1/4}.

De *geldmarkt* is iets stroever geworden; prolongatie liep op van 3^{1/2} tot 4 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 24 November 1925.

De tarwe-markt is ook in de afgelopen week zeer vast en levendig gestemd geweest. Een zeer groot aantal ladingen Manitobatarwe werden in de Engelsche markt verhandeld tot stijgende prijzen; zoowel Chicago als Winnipeg maakten voortdurend hausse, door het uitzenden van berichten over oogstschade, evenwel niet in die landen zelf, doch in Argentinië en Australië. Inderdaad schijnt de kwaliteit en daardoor ook de kwantiteit in het Noorden van Argentinië geleden te hebben, terwijl bovendien de eerste dorschresultaten tegenvallen.

In Australië is tamelijk algemeen regen gevallen, doch dit neemt niet weg, dat de oogstopbrengst geschat wordt op 12½ miljoen qrs. tegen ruim 20½ miljoen qrs. verleden jaar. Waar zich bovendien een goede vraag schijnt te ontwikkelen voor deze tarwe in het verre Oosten, neemt men aan, dat Australië al zeer weinig tarwe voor Europa beschikbaar zal hebben. De officieele schatting van Argentinië met 29.440.000 qrs. tegen een opbrengst van verleden jaar van 23.929.000 qrs. geeft een aanmerkelijk surplus, zelfs als men in aanmerking neemt, dat de jongste minder gunstige berichten in het huidige cijfer waarschijnlijk niet verwerkt zijn; ofschoon Rusland wel weer eenige tarwe aflaadde, is dit toch zoo weinig, dat het op het oogenblik bijna geen rol speelt, te meer, waar ook de offertes van Rusland weinig dringend zijn. Vrij algemeen neemt men aan, dat er van Rusland geen aanzienlijke hoeveelheden meer zullen komen gedurende het tegenwoordige oogstjaar. De minder gunstige berichten betreffende de tarwevoorziening van Europa was evenwel reeds eenige weken bekend en de vraag doet zich voor of men steeds om dezelfde redenen den prijs zal kunnen opdrijven. In Chicago liep van 14 tot 21 November de Mei-termijn op van 149% tot 158% en in dezelfde periode liep Mei Winnipeg op van 133% tot 143%. De markt lijkt nu eenigszins vermoed en op den 23sten vond dan ook een reactie plaats, die Chicago terugbracht tot 155% en Winnipeg tot 141%, beide voor Mei. De kooplust is de laatste dagen sterk verminderd; ongetwijfeld kan men nu, gezien het feit, dat er in de laatste weken tamelijk ruim gekocht is, grotere afladingen verwachten en waar toch verschillende Europeesche landen meer dan gewoonlijk in hun behoefte voorzien, met hun eigen oogsten, zou een toename van de verschepingen spoedig tot een vermindering van de vraag kunnen leiden. Na de zeer kleine verschepingen van de voorafgaande week, schijnen de verschepingen van verleden week ruim, ofschoon zij zeker niet grooter zijn dan in een normaal jaar in Europa geconsumeerd wordt. Bovendien komen zij bijna uitsluitend van Noord-Amerika en wel hoofdzakelijk van Canada, dat dus door zijn „Wheatpool” de situatie vrij sterk in handen heeft. Indien evenwel de „Wheatpool” niet voldoende tarwe verkoopt, zouden zijn eigen voorraden spoedig aanzienlijk vermeerderen, aangezien de aanvoeren in het Westen van Canada zeer ruim zijn. Dit zou voor „Wheatpool” een minder gewenschte toestand met zich brengen en het is dan ook niet waarschijnlijk, dat lie een verdere stijging der prijzen in de hand zal werken. Ook op het Continent werd regelmatig tarwe gekocht, doch slechts op enkele dagen was de omzet van meer beteekenis; meestal bepaalde het zich tot het opnemen van enkele reeds aangekomen of spoedig verwachte partijen. De Duitse molens, die nog steeds met credietmoeilijkheden kampen, koopen slechts mondjesmaat.

Duitse tarwe werd evenwel veel minder aangeboden en voor zoover ze nog koopbaar was, waren de prijzen zooveel verhoogd, dat zij buitenlandsche koopers niet meer interesseerden.

Ook maïs heeft een vaste week achter den rug. De vraag voor spoedig leverbare maïs is in bijna alle markten goed. Speciaal wordt voor La Plata maïs zoowel in Engeland als in Antwerpen en Holland een premie betaald voor spoedige levering. De verschepingen van La Plata waren, gezien den tijd van het jaar, tamelijk groot, maar daartegenover stond een aanzienlijke vermindering van de Zuid-Afrikaansche afladingen, vergeleken bij een week geleden. De vraag voor deze Zuid-Afrikaansche maïs was over het algemeen goed, terwijl bovendien de maïs van de Balkan meer de aandacht trok, misschien wel het meest, omdat verkoopters zich althans voor spoedige aflading terugtrokken. Dit hangt voor een groot deel samen met de moeite, die de verschepers hebben, scheepsruimte te charteren. Het gevolg van een en ander is, dat spoedig leverbare maïs niet overvloedig is aangeboden; wel zijn de prijzen in Noord-Amerika voortdurend gedaald, waardoor deze maïs voor aflading in het begin van het volgend jaar de goedkoopste soort is; maar voor December-aflading zijn de

offertes nog zeer beperkt, aangezien het overschot van den ouden oogst zoo gering was, dat er zich nergens voorraden van eenige beteekenis bevinden. In Noord-Amerikaansche maïs kwamen wel eenige zaken tot stand, doch groot is de kooplust voor de positie, waarin deze maïs verkrijgbaar was, niet geweest. In het begin van de vorige week verkocht de Balkan aanzienlijke hoeveelheden maïs te verschepen gedurende April, Mei en Juni van het volgend jaar; vooral Rotterdam kocht hiervan op ruime schaal, doch eenige ladingen werden gehandeld, zij het tot aanzienlijk hogere prijzen, daar men er op rekenen naar Rotterdam lagere vracht te kunnen arrangeren. Ook Scandinavië en België kochten van deze maïsoort, aangezien de prijs zeer laag was. Het gevolg is geweest, dat de meeste verkoopers zich eenigszins hebben teruggetrokken. De prijzen, die de boeren voor deze maïs krijgen, is echter gering, en slechts de behoefte om onmiddellijk voorschot in geld te ontvangen heeft hen ertoe gebracht met deze maïs aan de markt te komen.

Terwijl de stemming voor gerst vast was en er over het algemeen betere prijzen betaald werden, ging er weinig om; zoowel koopers als verkoopters nemen eenigszins een afwachting houding aan. Na een aanvankelijke verhoging heeft Noord-Amerika den prijs eenigszins verlaagd.

Het minst fluctueerde haver; de prijzen bleven vrijwel onveranderd, maar de handel had niet veel te beteekenen.

Tot ons leedwezen ontbreekt ons de ruimte de statistiek van prijzen en aanvoeren in dit nummer af te drukken.

SUIKER.
NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Maart	Londen			New York 960 Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Mei/Juni	Cuba's 960 c.f. Nov./Dec.	
	kristalsuiker basis 99°	Sh.	Sh.	Sh.	\$ cts.
23 Nov. '25	f 17½	32/-	13/7½	11/3	4,08
16 " '25	" 17½	32/-	13/1½	11/1½	4,18
23 " '24	" 20½ ¹⁶	38 6	19/3	22/-	5,90
23 " '23	" 31½	60/9	25/3	22/-	7,53
	ruwsuiker basis 88°				
4 Juli '14	f 11½ ³²	18/-	—	—	3,26
	basis 99°				
	f 14½ ³²				

1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en krist.suik. 99° is aan te nemen op f 3 p. 100 KG.

Gedurende de afgelopen week waren de verschillende wereldsuikermarkten, uitgezonderd Java, alwaar de stemming aanhoudend vast bleef, aan nogal groote fluctuaties onderhevig, hoewel de ondertoon vast genoemd mag worden. De oorzaak dezer fluctuaties kan gezocht worden in de tegenstrijdige opinies omtrent de oogstvooruitzichten der twee voornaamste suikerproducerende centra, n.l. Cuba en Europa.

Voor zoover ten opzichte van Cuba reeds eene raming gegeven kan worden, is de algemeene indruk dat de a.s. oogst niet veel van den laatsten oogst verschillen zal, die 5.126.000 tons opgebracht heeft.

Willett & Gray publiceerd intusschen hunne eerste raming van den wereldoogst 1925/26 met totaal 24.242.000 tons tegen eene geraamde opbrengst in 1924/25 van 23.590.000 tons, hetgeen een surplus van ongeveer 650.000 tons zou beteekenen. In dit cijfer zullen echter nog herhaaldelijk wijzigingen aangebracht moeten worden. Voor den a.s. Cuba-oogst nemen Willett & Gray een cijfer aan van 5.150.000 tons.

De noteeringen op de termijnmarkt te New York, zoowel als voor Sp. Centr. bewogen zich nogal op en neer, hetgeen uit ondervolgende cijfers blijkt:

	Sp. C.	Dec.	Jan.	Mrt.	Mei
Slot voorafgaande week	4.15	2.39	2.41	2.48	2.61
Opening-verslagweek	4.18	2.37	2.36	2.45	2.57
Laagste punt verslagweek	4.02	2.25	2.29	2.37	2.49
Slot verslagweek	4.08	2.30	2.36	2.44	2.56

De ontvangsten in de Atl. havens der V. S. bedroegen deze week 52.000 tons, de versmeltingen 56.000 tons (tegen 40.000 tons verl. jaar) en de voorrazen 58.000 tons.

In Cubasuiker kwamen flinke afdoeningen tot stand wegens aanhoudende belangstelling door Raffinadeurs in de V. S., die voor prompte Cubasuiker prijzen betaalden oplopend tot 27½ d.c. e. & fr. New York, waarna prijzen weer afbrakken tot 2¼ d.c. Voor Januari verscheping werd ongeveer Sh. 11/4½ c.f. genoteerd.

De Cuba-statistiek is als volgt:

	1925	1924	1923
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten tot 14 Nov.	29.338	8.863	2.076
Tot 1 Dec. '24-14 Nov.	4.907.383	3.905.984	3.478.185
Weekexport 14 Nov.	72.262	33.806	12.167
Totale export 1 Jan.-14 Nov. .	4.525.144	3.820.624	3.415.149
Totale voorraad op 14 Nov. . .	388.544	85.113	63.042
De zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:			
	1925	1924	1923
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 Oct.	18.000	2.000	208.000
Tsjechoslowakije 1 Nov.	388.000	337.000	280.000
Frankrijk 1 Oct.	47.000	47.000	42.000
Nederland 1 Oct.	80.000	28.000	16.000
België 1 Oct.	18.000	11.000	15.000
Engeland 1 Nov.	280.000	118.000	188.000
Europa.	831.000	543.000	749.000
V.S. Atlant. havens 18 Nov. . .	58.000	31.000	60.000
Cuba 15 Nov. alle havens . . .	388.000	85.000	63.000
Totaal --	1.277.000	659.000	872.000

Op Java werd, na vergeefsche pogingen om lager te recht te komen, voor No. 25 &/h. uit oogst 1926 f 9½ geboden, waartoe de V.I.S.P. geleidelijk flinke kwantiteiten afdeden. Voor No. 16 &/h. werd tegelijkertijd f 8½ en voor No. 12/14 f 8½ betaald. De momenteele stemming op Java mag zeer vast genoemd worden. Voor disponibile witte suiker werd f 9½ en voor December o.a. f 10 betaald.

Hier te lande fluctueerden de prijzen voor termijn-suiker eveneens nogal sterk, hetgeen door onderstaande cijfers in beeld gebracht wordt:

	December	Mei	Augustus
Opening	17 1/8	18 1/8	18
Laagste punt	16 3/8	16 7/8	17 1/8
Slot	16 7/8	17 3/8	17 1/8

De omzet bedroeg deze week ongeveer 10.700 tons.

KATOEN.

Noteering voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands.)

	20 Nov. 1925	13 Nov. 1925	6 Nov. 1925	20 Nov. 1924	20 Nov. 1923
New York voor Middling ...	20,80 c	20,90 c	21,— c	24,20 c	35,35 c
New Orleans voor Middling	19,31 c	19,85 c	19,82 c	24,25 c	34,25 c
Liverpool voor Middling ...	10,60 d	10,58 d	10,49 d	13,72 d	20,62d*)

*) Voor fully middling ouden Standaard.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizentallen balen).

	1 Aug. '25 tot 13 Nov. '25	Overeenkomstige periode				
		1924	1923			
Ontvangsten Gulf-Havens.	4445	3836	3313			
„ „ Atlant.Havens						
Uitvoer naar Gr.Brittannië				785	806	717
„ „ 't Vasteland etc.				1769	1396	1252
„ „ Japan --	322	220	219			

Voorraden.

(In duizentallen balen).

	13 Nov. '25	Overeenkomstig tijdstip	
		1924	1923
Amerik. havens	1400	1340	824
Binnenland	1638	1410	1169
New York	44	206	43
New Orleans	427	332	173
Liverpool	267	235	175

KOFFIE.

De matte stemming, waarvan reeds in het vorig bericht werd gewag gemaakt, hield ook deze week aan en de prijzen voor aflading, zoowel van Brazilië als van Indië (maar het meest van Brazilië), liepen verder terug. De wisselkoers in Brazilië, die door zijne belangrijke rijzing gedurende de laatste maanden zooveel had bijgedragen tot de vaste stemming en de stijging der prijzen, doch die sedert 9 dezer van 7½ gedaald is tot 7 1/8 d., bleef niet zonder invloed op de stemming. Aan de toonaangevende termijn-

markt van New York daalden dan ook naar aanleiding van een en ander de noteeringen niet onbelangrijk, terwijl aldaar tevens de nadering van de December-liquidatie en de onbevredigende loco-vraag het hare bijdroegen tot het afzakken van de prijzen. Aan onze termijnmarkt brokkelden de prijzen ongeveer 1½ a 2 ct. af en in loco werden in de meeste gevallen de vraagprijzen weliswaar niet van beteekenis verlaagd, doch het is duidelijk, dat onder de bestaande omstandigheden, om koopers te kunnen ontmoeten, eene concessie moet worden gedaan.

Omtrent den bloei van den volgenden oogst werd ditmaal feitelijk geen nieuws vernomen, al stemmen dan ook de meeste berichten hierin overeen, dat de regen, die in de laatste dagen in den Staat Sao Paulo bijna overal in flinke hoeveelheid gevallen is, op den November-bloei een gunstigen invloed heeft. Voor eenigszins betrouwbare cijfers betreffende de vermoedelijke opbrengst, is het natuurlijk op het oogenblik nog veel te vroeg en eene raming van 8 miljoen balen die, volgens bericht uit Amerika van het Permanente Comité tot Verdediging van de Koffie in den Staat Sao Paulo zou zijn ontvangen, kan dan ook gevoeglijk buiten beschouwing worden gelaten.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 99/- a 101/- per cwt., en van dito Prime ongeveer 101/- a 103/-, terwijl zij van Rio type New York 7 met beschrijving prompte verscheping, bedragen 78/6 a 80/6 en voor December/Januari-verscheping 78/- a 79/6.

In Robusta op aflading ging ook deze week weinig om. Op het oogenblik zijn de aanbiedingen: Palembang Robusta Nov./Dec. verscheping, 46½ ct.; Palembang Robusta Dec./Jan. verscheping, 46½ ct., alles per ½ KG., cif. uitgeleverd gewicht, netto contant.

De officieele loco-noteeringen bleven onveranderd 67 ct. per ½ KG. voor Superior Santos en 58 ct. voor Robusta.

De noteeringen aan de Rotterdamse termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good				
	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
24 Nov.	53 7/8	50 3/4	48 3/4	46 3/8	49 3/8	46 5/8	44 5/8	43 1/4
17 "	55 5/8	52 3/4	50 3/4	47 3/4	51 3/4	48 3/8	46 3/4	45 1/8
10 "	56 3/8	53	51 1/8	48 7/8	53	50	48 1/8	46 3/4
3 "	56 3/4	53 3/4	51 1/2	49 3/4	53 3/4	50 3/8	48 5/8	47 1/8

De slot-noteeringen te New York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
23 Nov.	\$ 16,73	\$ 16,25	\$ 15,83	\$ 14,90
16 "	" 17,75	" 17,05	" 16,63	" 15,53
9 "	" 18,21	" 17,30	" 17,—	" 16,15
2 "	" 18,30	" 17,45	" 17,05	" 16,15

Rotterdam, 24 November 1925.

THEE.

De markt in de afgelopen week concentreerde zich wederom op de veiling van 19 November. Zoals te verwachten was, had die veiling een zeer vast verloop en konden de prijzen gemiddeld 4 a 7 cts. stijgen.

Opmerkelijk was de groote vraag voor de gewone en middensort kwaliteiten, die dan ook vaak 10 cts. in prijs konden stijgen, terwijl de betere kwaliteiten niet meer dan prijshoudend waren en soms zelfs lager afgegeven werden dan in vorige veiling.

Stofthee en kleingruizige thee trokken veel belangstelling van buitenlandsche, voornamelijk Engelsche zijde. Medegedeeld werd, dat de volgende veiling, die op 10 December gehouden zal worden, niet meer dan 7000 kisten zal omvatten. Dit kleine aanbod houdt verband met den geringen aanvoer als gevolg van de groote droogte op Java.

Waar de totale Britsch-Indische thee-oogst op ulto. Juli nog een vermeerdering toonde ten opzichte van verleden jaar van 21½ miljoen lbs., welke toename op ulto. October reeds teruggebracht was tot niet meer dan 1½ miljoen lbs., bericht de Indian Tea Association thans, dat de oogst over de eerste helft van November 6 miljoen lbs. minder is geweest dan in hetzelfde tijdvak van verleden jaar, zoodat in plaats van een vermeerdering van den Britsch-Indischen thee-oogst thans reeds een vermindering te constateeren valt.

Batavia seint eveneens vaste markten met vraag van verschillende zijden voor oogsten of gedeeltelijke oogsten van 1926.

Amsterdam, 23 November.

RUBBER.

De vaste stemming bleef gedurende de afgelopen week nagenoeg onafgebroken aanhouden. De vraag van Amerikaansche zijde, welke alle posities gold, had een verdere prijsstijging ten gevolge, terwijl op het hoogere prijsniveau meer aangeboden werd, hetgeen een aanzienlijken omzet met zich bracht.

De slotnoteringen luiden als volgt:

Ia Crêpe:	einde voorafgaande week:	
November	291 ct.	262½ ct.
December	292½ "	264 "
Januari/Maart	285 "	252½ "

24 November 1925.

COPRA.

De markt was gedurende de afgelopen week aanvankelijk flauw gestemd, doch tegen het slot opnieuw vaster. Amerika blijft in Singapore koopen, zoodat het aanbod van Straits f.m.s. hier beperkt is.

De slotnoteringen zijn:

Nederl.-Ind. f.m.s. stoomend fl. 35¼
" " " November afl. " 35½
" " " December " " 35¼

23 November 1925.

STEENKOLEN.

De willigte, waarvan gedurende de laatste paar weken aan de Oostkust van Engeland sprake is geweest, behoort al weer tot het verleden. De prijzen zijn daar, zoowel als in Cardiff en in Schotland, eerder aan den flauwen kant. In de verschepingen van huisbrandkolen en gebroken cokes van de Oostkust en Cardiff uit naar de Vereenigde Staten is een stilstand gekomen en ook van Rotterdam uit worden geen nieuwe ladingen gerapporteerd. Wanneer de staking in de Vereenigde Staten aanhoudt, kam het niet anders of deze verschepingen moeten hervat worden. Voor Westfaalsche kolen wordt allerwege gevoelig lager genoteerd dan in den laatsten tijd het geval is geweest.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde f 10,75
Durham Ongezeefde " 11,25
Cardiff Ongezeefde " 12,50
Schotsche Gezeefde " 10,—
Yorkshire Gewasschen Doubles " 13,—
Westfaalsche Vetsföörder " 10,75
" Vetsstukken " 12,75
" Smeenootjes " 12,50
" Gasvlamsföörder " 10,75
" Gietcokes " 15,25

alles per ton van 1000 KG., franco station Rotterdam/Amsterdam.

Westfaalsche bunkercolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 10,—. Markt zonder beweging.

24 November 1925.

VRACHTENMARKT.

De graanvrachtenmarkt van Noord-Amerika was vaster, doch de vraag bleef hoofdzakelijk beperkt tot U. K. In deze richting werd een groot aantal bevrachtingen gedaan en de vrachten vertoonden een lichte stijging. Van de Northern Range werd bevracht met cancelling-dates tot 31 December tegen 3/- tot 3/1½ per qtr. naar gelang van grootte, met de optie Bordeaux/Hamburg range in één geval tegen 2/9 en Denemarken of Zweden tegen 3/6 in een ander geval. Naar het Continent werd een boot afgesloten tegen 12 cents per 100 lbs. basis één haven Antwerpen/Hamburg range, optie Middellandsche Zee 16 cents. De St. Lawrence was minder levendig en er vond slechts één bevrachting plaats van Quebec tegen 3/6 per qtr. Nov./Dec. Montreal/Griekenland betaalde 25 cents per 100 lbs.

De suikervrachtenmarkt was tamelijk vast en er bleef een betrekkelijk goede vraag bestaan naar tonnage per Nov./Dec./Jan. Van Cuba naar U. K./Continent werd 17/3 tot 18/3 betaald naar gelang van grootte. Een groote boot gaf de optie New York of Philadelphia tegen 13 cents per 100 lbs., Boston 14 cents, per November.

Na vele weken een levenloos aanzien te hebben gehad werd deze week van de North Pacific een boot bevracht voor graan per December naar U. K./Continent tegen 32/6, waartegen meerdere afsluitingen kunnen worden gedaan.

Van de River Plate was weer veel vraag naar tonnage, voor belading tot 20 December. Tegen het einde der week viel een verdere stijging der vrachten waar te nemen. Boorten tot 6000 tons bedongen 21/3 van Upriver en groote boorten van Bahia Blanca 20/-. Voor nieuwe oogst belading toonden de bevrachters slechts weinig interesse.

De chilisalpetervrachtenmarkt was kalm en de vraag in

alle richtingen gering. Naar Europa zijn volle ladingen in de markt per Januari tegen 25/6. Bordeaux/Hamburg range, met de optie Denemarken/Zweden/Danzig tegen 28/6. In ruimte voor partijen is practisch gesproken niets te doen. Er werd slechts één partij geboekt, n.l. 550 tons per Nov./Dec. tegen 22/6 naar Liverpool.

De meeste Oostelijke markten bleven flauw gestemd. Van Wladiwostock is tamelijk veel vraag naar tonnage op basis van 32/6 naar Hull, Rotterdam, Hamburg. Een handige lading van 5000 tons werd geplaatst tegen dit cijfer per 25 Nov./15 Dec. met de Scandinavische optie tegen 1/3 extra. Er werden ook parcels afgesloten voor maandelijksche verscheping, beginnende Maart/April 1926 tot October 1926 tegen 26/3 naar Rotterdam en/of Hamburg (één of twee havens). Per prompt werden van Dalny parcels geboekt tegen vrachten van 22/6 tot 30/- naar Londen/Rotterdam/Hamburg (twee loshavens). In olie was een belangrijke verbetering waar te nemen en deeptanks werden bevracht van Wladiwostock tegen 50/- December, 55/- Januari en 55/- Januari/Februari. Van Dalny vonden tegen dezelfde vrachten afsluitingen plaats.

Australië is zeer kalm en er gaat slechts weinig om. Er werd echter een handige December/Januari boot bevracht van Zuid-Australië/Victoria/Sydney naar Middellandsche Zee/U. K./Continent. tegen 42/6, optie Calcutta/Bombay/Karachi tegen 27/6, met de optie belading in West-Australië tegen 38/9. Van Queensland werden verdere booten genomen voor suikerladingen tegen iets lagere vrachten, n.l. 42/6 van 3 havens naar één U. K. haven. Van Bombay naar Duinkerken werd 17/6 betaald voor 5000 tons Manganees per Nov./Dec. Kernels werden bevracht van de Madraskust naar de Middellandsche Zee/U. K./Continent tegen 27/- per December.

Burmah was voor nieuwe oogst belading tamelijk definitief en afsluitingen vonden plaats per Februari en ook voor Maart naar U. K./Continent met opties op basis van 31/3. De maïsvrachten van Zuid-Afrika zijn opgelopen en handige tonnage van ongeveer 5/6000 tons werd bevracht van Kaapstad/Durban range naar U. K./Continent tegen 23/6 prompt, 24/3 Dec. Mauritius bevrachtte tonnage van 9750 tons, met 10 December laydays naar Londen, Liverpool, Greenock tegen 22/6 en ook een boot van 8200 tons per einde December tegen 23/-.

De Donau bleef levendig op basis van 19/- naar U. K./Continent. De Zwarte Zee is zonder vraag voor graan.

De markt van de Middellandsche Zee is vast en er bestaat meer vraag naar U. K. dan naar het Continent. Bona/Rotterdam werd gedaan tegen 4/6, Garston 6/3, Glasgow 6/3, Benisaf/Ardrossan 6/6. Fosfaat werd gedaan van Bona naar Dublin tegen 8/6 en een handige boot van Stax/Duinkerken tegen Frs. 32.

De vrachten van de Golf van Biscaye blijven vast. Afsluitingen zijn Bilbao/Middlesboro 7/-, Glasgow 6/9, Santander/Glasgow 7/-, Bilbao/Ardrossan 6/9.

De time-charter vrachtenmarkt is iets levendiger. Groote booten, geschikt voor lumbervaart, worden gevraagd voor op- en teruglevering in een Atlantische haven der Vereenigde Staten en afsluitingen vonden plaats tegen \$ 1 op deadweight voor 2 en 3 rondreizen.

Van Noord-Amerika vonden geen kolenbevrachtingen plaats, ofschoon eenige aanvragen in de markt zijn, o.a. naar Para tegen \$ 3,75.

Van Zuid-Wales werd betaald: Rouaan 3/9, Gibraltar 8/-, Genua 9/6, Port Said 10/9, Buenos Aires 14/-, Boston 10/6 en van de Oostkust van Engeland: Gefle 7/-, Copenhagen 5/10½, Rotterdam 4/-, Genua 9/4½, Buenos Aires 13/6.

23 November 1925.

RIJNVAART.

Week van 15 t/m. 22 November 1925.

De toestand te Rotterdam bleef ongewijzigd. De erts-vrach'en bedroegen gemiddeld fl. 0,27½ met ¼ en fl. 0,37½ met ½ lostijd. Naar den Bovenrijn werd gemiddeld fl. 1,40 per last met verkorten lostijd betaald.

Het sleeploon, in de eerste helft der week 30/32½ ct., liep tengevolge van den mist op tot 45/50 ct. tarief.

Tengevolge van het hoogere sleeploon was de animo onder de particuliere schippers, om leeg naar de Ruhrhavens te varen, minder groot, zoodat scheepsruimte meer dan voldoende beschikbaar werd, waardoor de vracht gedrukt bleef.

De waterstand bleef vallende. Naar den Bovenrijn werd op M. 1,80 afgeladen, terwijl voor groote, diepgaande schepen naar den Benedenrijn voorzichtigheid geboden was.

De beschikbare scheepsruimte in de Ruhrhavens verminderde sterk, waardoor bij veel vraag de stemming vaster werd en uitzicht werd geopend, dat het vrachtenpeil binnen enkele dagen een hooger niveau zal bereiken.